

ZBIRKA
KRATKIH
PRIČA

DEVOJKE

PRIREDILI ANA GORD I
ALEKSANDAR PETROVIĆ

DEVOJKE

**Izbor kratkih priča sa kursa
kreativnog pisanja A+, 2018**

**Uredili i pripremili: Ana Gord i Aleksandar Petrović,
Beograd, Srbija, januar 2019**

**Ovaj PDF se može besplatno preuzeti sa bloga Ana Gord
www.anagord.com**

Sadržaj

0. [Predgovor – Aleksandar Petrović i Ana Gord](#)
1. [Jasmina Lazić - Riža za čokoladu](#)
2. [Jasmina Lazić - Pravi čas](#)
3. [Lj. Z. – Mrak](#)
4. [Lj. Z. – Plavuša](#)
5. [Iovana Miljanović - Protagonista](#)
6. [Marija Bušić – Karlito](#)
7. [Marija Bušić – Fluks i čokolada](#)
8. [Iovdan - Pitanje veličine](#)
9. [Iovdan - Propuštena šansa](#)
10. [Milica Panić – Prosvetljenje](#)
11. [Milica Panić – Duboko plavo](#)
12. [Eva Rotar - Čekanje](#)
13. [Tijana Marinković – Ja tamo kad ono međutim](#)
14. [Tijana Marinković – Najli](#)
15. [Snežana Ignjatović - Ispovedaonica](#)
16. [Snežana Ignjatović - Propuštena šansa](#)
17. [Lenka Gatić – Osam života](#)
18. [Lenka Gatić - Ala je dobar ovaj rat](#)
19. [Marta Grim - Izdajnik](#)
20. [Marta Grim - Propuštena šansa](#)
21. [Sanja Hiblović – Želim da pričam o tebi](#)
22. [Sanja Hiblović – Tajna u staroj komodi](#)
23. [Neda Stevanović - Ružica](#)
24. [Neda Stevanović - Do vruga i muž](#)
25. [Dušica Zlatarić Živković – Alisin iskaz](#)
26. [Dušica Zlatarić Živković – Sladoled](#)
27. [Slagana Madžova - Едно благодарам](#)
28. [Alex Adam - Početak u mraku](#)
29. [Alex Adam - Taj prozor i taj pogled](#)

30. [A. Reindl - Šemizet](#)
31. [A. Reindl - Muve](#)
32. [Duška Dujaković - Dnevnik](#)
33. [Iovana Ratkov - Traganje](#)
34. [Ivana Stanojković - Ime na zamagljenom staklu](#)
35. [Emina Gasal Radovanović - Vrijeme](#)
36. [Jelena Richardson - Baka](#)

Predgovor

Priče koje su pred vama nastale su tokom dva kursa kreativnog pisanja u periodu od maja do decembra 2018 godine.

Tokom rada sa polaznicama imao sam posebno zadovoljstvo da budem svedok njihovog izlaska iz stvaralačke ljuštore, napretka i probijanja samonametnutih ograničenja.

Bilo je to jako uzbudljivo putovanje koje se nastavlja i dalje.

Ovo su njihovi početni koraci, a dokle će da stignu zavisiće samo od njih.

Devojke, budite istrajne, uvek se pitajte zašto i kako, i pišite.

Aleksandar Petrović, pisac i predavač na kursu kreativnog pisanja A+

Tokom 2018. započeli smo jedno uzbudljivo putovanje sa dvadesetak devojaka.

Izbliza i na daljinu.

Uživo i online.

Pregledali smo priče koje su nastale iz otkucaja različitih srca.

A one su slile u večnu i nezaustavljivu reku kreativnosti koja nas je preplavila i međusobno obogatila.

Stvorili smo svet koji nismo ni znali da postoji, međusobno se grleći rečima.

I nastavili da pišemo.

Uprkos obavezama.

Uprkos kilometrima.

Uprkos životu.

I napisali smo ovu knjigu zajedno.

Hvala vam devojke moje najdraže što pišete i što ste dozvolile da se prožmemo.

Hvala svakoj od vas na svakoj od priča, dirljivim i neverovatnim.

Stvarnim i nestvarnim.

Ako stvarnost uopšte postoji ili je odrednica bilo čega.

Ana Gord, pisac i bloger

Riža za čokoladu - Jasmina Lazić

Ne jedem pirinač. Nikada ga nisam volela, niti ću.

„To je do odgoja“, kaže mi Petar punih usta, dok viljuškom prebire po beloј gomilici na tanjiru.

U roditeljskom domu nisu se jele tri stvari – makarone, grašak i pirinač. Otac je bio vojno lice pa su mu te tri namirnice valjda izašla na nos. Ipak...

„Ne bih se složila sa tom konstatacijom“, odgovaram rezignirano dok nožem manevrišem po tanjiru.

Makarone sam rado gutala u komšiluku i to na sve načine. Obožavam ih i danas. Grašak sam jela pod moranjem kod bake, nalazeći neko bizarno zadovoljstvo u tome da ga gustiram uz pomoć široke slamčice za sok. Pritisnem zeleno zrnce i onda vučem iz sve snage dok ne usisam samo meso, a košuljicu ostavim na tanjiru, i tako unedogled.

Pirinač i ja nikada nismo našli zajednički jezik. Čak ni uz čokoladu. Za mene je to kao stiropor sa kakaom.

Nikada nisam jela stiropor. Nisam rovarila ni kašikom po zidu da bih grickala cement niti me iko ikada uhvatio blatnjavih usta jer sam smazala komad zemlje. Ukus građevinskog materijala mi generalno nije poznat, ali riže jeste.

„Čudo jedno da nikada ne slažeš kako si alergična“, groknuo je. „To uvek kažeš kad nešto mrziš da jedeš da te ne bi gnjavili.“

„Ne znam nikoga ko je alergičan na pirinač.“

„Pa ima gluten, zar ne?“

„Onda bih morala da odbijem bar pola od onoga što je na stolu. Zar ne?“

Stvarno nemam snage sad da mu objašnjavam da pirinač nema gluten. Mnogo me nervira.

„U svakom slučaju pristojnije je nego da vređaš hranu. 'Ne volim, ne volim'... Kao neka razmažena devojčica“.

Dok prinosi čašu ustima imam neodoljivu želju da ga odalamim pesnicom.

„Ja ne vređam hranu“, odgovorih polako i odgurnuh tanjir.

Od kad sam odgledala onaj dokumentarac o Kini i ženama koje u pognutom položaju u blatu do kolena posade četiri teniska terena pirinča za

dan, mala bela zrna poštujem više nego ikad. Koliko je truda potrebno da bi dobio nešto što uzimaš zdravo za gotovo! Svaki dan i za male pare.

„Ne volim te, Petre“.

Jesam li ovo rekla naglas ili u sebi?

„Zato što sam za večeru spremio pirinač?“, nasmeja se.

Znači naglas.

„Ne“, reko.

„Dobro, šta sam uradio? Što mi se moja ljubičica nadrždala?“

Želju da mu opalim šamar ozbiljno nadvaladava misao o tome kako mu nabijam pirinač u facu.

Pitam se da li je Igor imao sličan nagon kada je ostavljao mene. Uostalom, ko ga jebe.

Ne znam kada sam prestala da volim Petra. Znam samo da sam počela da ga uzimam zdravo za gotovo. *Svaki dan i za male pare*. Do granice nepodnošljivog.

U sobi je tiho kao u buretu, a u mojoj glavi tutnji kao da simfonijski orkestar svira Karminu Buranu.

Gleda me u oči i čeka odgovor. Možda nije kasno da se nasmejem i kažem kako lupetam bezveze pa da onda zajedno operemo tanjire, zavučemo se pod ćebe i gledamo film. I tako dok ne postanemo toliko matori da ćemo moći da jedemo samo mekanu hranu.

„Ne vidim više smisao ovoga. Tebe i mene. Nas.“

Jezik je odlučio umesto mozga. Više nema nazad.

E, sad je potpuni tajac. I u sobi i u glavi.

Petar trepće. Zinuo je. Onako glupo kako to uvek uradi neko ko je iznenađen situacijom i ne zna šta bi rekao. Bože, kako je ovaj čovek uspeo da mi postane ovako odbojan?

„Kako tako odjednom?“

Znala sam da će da postavi ovo pitanje! Da li je moguće da neko ko ima četrdeset godina nema dovoljno životnog iskustva da zna da se ovakve stvari ne dešavaju iznenada? Što je najgore, ja nemam argumentovan odgovor, a i verovatno bih na njegovom mestu postavila isto pitanje.

„Nije odjednom“, počinjem. „Već neko vreme ne osećam nikakvo uzbuđenje kad smo zajedno.“

„Znao sam! Jebote, uzbuđenje! Pa nemamo dva'es godina!“

„Nemamo ni sto pedeset. Uostalom, godine nemaju nikakve veze sa tim.“

„Pa šta ti smeta? 'Ajde, reci mi, molim te! To što sam spremio pirinač? Ti si htela da večeramo kod kuće! To što ne izlazimo svako večer? Ti si ta koja je želela da budemo malo više nas dvoje, a manje da letimo po gradu! Nervira te cebe? Jebote, ti si ga kupila u Ikei!“

„Nema veze sa cebetom. Molim te nemoj da vičeš.“

„Da ne vičem?! Da ne vičem?! Devojka ti iz čista mira kaže 'ne volim te', nema objašnjenje, ne zna šta hoće, ne zna, jebote, ni šta neće... Al' samo da je bez vike. Pa jel' ti misliš da je meni sve potaman? Da sav zatreperim kad se pojaviš na vratima? Da i meni ne treba neki ventil?“

Ćutim. Znam da sad ne smem da pređem u defanzivu.

„U pičku materinu!“, frkće i skuplja tanjire sa stola.

„Ne volim pirinač, ne volim Petra, ne volim pola sveta“, brunda dok čisti tanjire. „Uzgred, da li si znala da su pirinač koristili kao cement dok su gradili Kineski zid i da se očito pokazao kao prilično izdržljiv materijal?“

„Nisam znala.“

„Pa ne znaš ti mnogo toga.“ Otresa energično nepojedenu hranu u kantu.

„Izvini, a je l' se pitam ja nešto u celoj toj priči? Je l' imaš nekog drugog? Odjednom se naprasno plašiš vezivanja? Drugarice su ti napunile glavu nečim? Šta je?“

„Riža sa čokoladom“, kažem.

„Molim?“

„Ne ide. Jednostavno ne ide. Izvini.“

„I šta sad? Raskid mi uvijaš u foliju? Bravo! Još da ga brendiraš i obrnula si igricu!“

Lavina.

„A šta bi ti više voleo? Da ti kažem da ne podnosim tvoj miris, zvuke koje proizvodiš dok jedeš, tvoj iritantni entuzijazam čim otvoriš oči, tvoje prijatelje, serije koje voliš, glas, način na koji me dodiruješ? Da ni sama ne znam kako je do toga došlo? Da mi je žao?“

Jeste, žao mi je. Grozno mi je. Izvini. Ali to osećam. Muka mi je i od tebe i sebe s tobom.“

„Idemo, aplauz za mučenicu godine! Kako si samo izdržala ovoliko dugo? Divim ti se!“

Kreću suze. Nisam želela da se dogodi ovako.

Ustajem od stola.

„Doći ću po stvari sutra.“

„Zabole me.“

Hodnik se sužava i osećam nalet panike koja juri ka meni kao brzi voz. Pokušavam da navučem kaput ali rukav ne saraduje. Toliko o dostojanstvenom izlasku. Silazim niz stepenice sa kaputom u rukama i pitam se šta ja to radim? Od koga bežim - od njega ili od sebe? Uostalom, nema veze, ne mogu sad da razmišljam o tome.

Da li sam ponela telefon? Ma, samo da se iskobeljam iz ovoga. Prizemlje. Još samo malo. Konačno.

Hladan vazduh. Mrak. Tišina. Kraj i početak, rek'o bi pesnik.

„Mala“, zagrmelo je sa prozora trećeg sprata.

Samo da me ne moli da se vratim sad! Jedva sam i ovo izgurala.

Pravim grimasu i podižem glavu.

„Zaboravila si nešto!“

Sekund kasnije pred mojim cipelama je pocepana kesa sa pirinčem. Snežno bela zrnca svuda unaokolo.

Pahulja me opekla po obrazu. Navlačim kaput, spuštam se na kolena i punim džepove.

Ne jedem pirinač. Nikada ga nisam volela, niti ću, ali ova zrna idu sa mnom.

A uzeću mu i čebe.

Pravi čas – Jasmina Lazić

„Ona nikada ne kasni“, pomisli nervozno Jirži gledajući na sat. Prošlo je tek dva minuta od podneva ali za njega je to bilo dovoljno. Pavla se oduvek trudila da mu ide niz dlaku – nije pričala mnogo, dobro je kuvala i još bolje znala da on ne trpi nedisciplinu. Zato je uvek bila tačna.

„Tačno je podne i dva“ prošapta njišući se blago u taktu kazaljke na zidnom satu. Pokušavala je da se seti kada je njen suprug poslednji put pokazao interesovanje za nju. Jirži je bio obuzet politikom. Dovodio je kući svoje studente i studentkinje, držao zapaljive govore u dnevnoj sobi i isto tako goruće poglede upućivao devojkama koje su sedele na njihovoj sofi i jele kolače koje bi im ona spremila, a onda bila zamoljena da pređe u drugu prostoriju „jer su joj ovako visokointelektualni razgovori sigurno dosadni“.

Često bi u tim trenucima otišla u kuhinju i odvrnula slavinu da se ne bi čulo kako plače.

„Kada je prestao da me voli?“, pitala se. Ali nikada nije smogla hrabrosti da to pitanje postavi njemu, plavokosom dugajliji u tesnim farmericama nabavljenim na crnoj berzi koji joj se upravo smešio sa fotografije na radnom stolu. Jirži je voleo svoje fotografije iz rane mladosti. Toliko, da ih je bilo svuda po kući. One su joj u pravile društvo jer je često ostajala sama u stanu i njima bi govorila sve ono što Jiržiju od krvi i mesa nije mogla.

Sat otkuca podne i trideset.

„Nadam se da se smrzava“, pomisli i čvrsto obema rukama stegnu šolju iz koje se pušio čaj od kamilice.

„Smrzavam se. Gde je ta žena do sad?“ Jirži nije ni morao da pogleda na sat. Ako se na nešto čovek može osloniti u Pragu, to je gradski prevoz. Upravo je prošla „devetka“, a to znači samo jedno - da je pola sata do jedan. „Da joj se nešto nije desilo?“ prođe mu kroz glavu. Nervozno se okrete na peti i pođe ka metrou.

Već je kraj aprila ali proleće još nema nameru da donese sunce. Kiša je padala cele noći i jutro. Ugazio je u baru i osetio kako mu čarapa postaje mokra.

Vetar je počeo jače da duva. Pavla se zagleda kroz prozor. Pitala se gde je nestala ona radoznala plavooka devojka zvonkog smeha, ona koja je plenila

pažnju drugova, ona koja je na fakultetu privukla gordog razbarušenog mladog asistenta. Nema je ni na fotografijama. Uvek je samo on, Jirži. Kako dvoje koji žive zajedno - postanu stranci? Zapravo, kako jedno od njih odluči da odgurne od sebe drugog?

Čaj se već ohladio. Spustila je šolju na sto i priljubila se uz vrata balkona. Sat je otkucao jedan. Donela je odluku. Dugo je gladna njegove pažnje i sada će je konačno dobiti. Čula je kako se vrata lifta zatvaraju uz jak i nemaran tresak. Tako ih samo on zalupi.

„Sada ili nikada“, pomisli odlučno.

Ključ je ušao u bravu.

Izula je papuče i bosonoga izašla na balkon.

Mrak – Lj. Z.

Kad ju je muž ostavio zbog druge žene, zaklela se da nikome neće biti ljubavnica.

„Veze s oženjenima nemaju budućnost“, komentirala je. „S rastavljenima može, ali ne i sa oženjenima.“

„Zaljubila sam se“, rekla je prijateljici dok su pile kavu. „I to u svoga šefa. Nisam to mogla kontrolirati.“

„Malo sutra si se zaljubila, samo te ona stvar zasvrbila! Sama sebe varaš i pravdaš. Klasika.“

„Što ako sam odlučila prestati potiskivati potrebu za seksom i osloboditi se stega morala? Uostalom, ne mora to nitko znati. Daj, znam da se čudiš, ali osjećam da se i ja njemu sviđam.“

„S oženjenima se obično gubi vrijeme, znaš i iz moga iskustva. Dugo si sama, takve muškarci namirišu na kilometar... Naročito oni koji su u braku i kojima treba promjena. Draga moja, to ti ja kažem: iza k'o fol ljubavi skriva se jadnica. Lakše ti je reći da si se zaljubila, nego sebi reći da si drolja.“

„Ne znam što da ti kažem, tvoje pametovanje mi ide na kurac. Možda si i u pravu ali ne želim prihvatiti da je tako. Istina da se ne mogu vidjeti u ulozi ljubavnice, ali me neki vrag u to vuče. U dnu svega skriva se zrnice ljubavi...“

„Znaš, ako ti je do seksa i ako ti tijelo gori to je u redu ali nemoj to ljubavlju pravdati. To ti može biti samo avantura i prihvati tako. Oduvijek želiš muža, obiteljski život. Što ti je sada?“

„Istina i gdje me to dovelo? Ostala sam sama s kćerkom kao govno na cesti. Izgleda da droce uvijek bolje prođu, a nisam više tako privlačna i lijepa.“

„Pogledaj se, još si mlada. Izgledaš kao rascvjetala ruža. Tamna kosa i oči, lice ti je bez jakih bora, nježno i bijelo. Osvrni se oko sebe, možeš uloviti i nekog mlađeg tipa. Gle, smiješ se kao proljeće!“

„Možda ću razmisliti o tome, a možda ću se samo prepustiti iskustvu. Dosta mi je kontrole. Nije poštenje samo među nogama. Dosadila sam ovakva sebi. Možda mi ovo iskustvo treba...“

„Ne mogu vjerovati da to od tebe čujem - a ljubav?“

„Naravno da i dalje želim ljubav i uz nju sve drugo, ali da li još toga ima?“

Ipak, nekoliko meseci prije toga, počela je primjećivati da ga želi. Uvukao joj se u život i postao posvuda prisutan. Uvijek je ozbiljan, samo mu se tu i tamo na licu pojavi smiješak. Na njega misli i u snu. Iako je debeljuškast i nizak, riđe i neuredne kose i krivog nosa, nešto ju neodoljivo na njemu privlači.

Možda mi je privlačan zato što je bogat i ima političku moć? Djeluje mi sigurno i pouzdano, a to mi oduvijek treba. Mogla bih sad ja preuzeti ulogu zavođenja i postati ljubavnica iz strasti i iz računa. Zašto da ne uzmem ono što mi život pruža?

Nije se mogla sjetiti trenutka kad je prestala da se u mašti igra i prije nego što je shvatila što se događa, upustila se u vezu.

Iznajmio je stan da bi se imali gdje skriti, stančić u predgrađu, u prizemlju zgrade. Pospremljen, prozračan i čist. Na prozorima su bile do pola spuštene roletne. U njega su ulazili uvijek po mraku. On je svaki put dolazio prvi. Na ulasku u zgradu okretao se da slučajno ne naiđe poznato lice. Ona ga je gledala, skrivena, iza starog hrasta. Auto je parkirao uvijek ulicu ili dvije niže i došao pješice. Ostavio bi joj jedva vidno otvorena vrata. Ako bi netko naišao, ona bi nezainteresirano prošla, a zatim se vratila. Za sobom je zaključavala vrata. Voljeli su se strasno, u mraku.

Nakon seksa je pušio i pravdao se da mu je brak postao formalnost, da su tu djeca i financije. Bilo joj je zlo od te priče. Nije mu mogla reći: *Ne seri*. Samo bi kroz zube istisnula: „Što je, proradila ti savjest? Daj molim te začepi.“

Ako si dozvoli da duže misli na to, uvijek stvori osjećaj tuge. Zna da si više ne može dozvoliti da iskreno voli. Prihvatila je da nije posebna i da se u životu često ponavljaju ovakve ljubavne priče, slično kao i nesreće. Ne želi razmišljati o svome očaju i sramu. Ne može se još susresti sa sobom, licem u lice. Zaključuje: *Čini se da uživam u patnji koju sam sama stvorila, treba mi iluzija ljubavi, bez nje bih sama sebi rekla da sam kurva.* Počela se osjećati zarobljeno, kao plijen strasti njegovog i svoga tijela. Mislila je o slobodi dok je po mraku išla, o tome da nisu suđeni jedno drugom, da za njih nema nade. U očima joj je rasla tuga.

Jednom, na ulici, upoznao joj je roditelje i kćer. Majka je nešto osjetila i pitala je:

„Nije valjda da si se spetljala s njim?“

„Ne bulazni, kako ti takvo što može na pamet pasti? On mi je samo šef.“

„Znam ja takve. Mi smo stari ali još uvijek ti možemo pomoći, molim te ne čini te stvari.“

„Prestani pričati gluposti majko“, viknula je gledajući u stranu.

Otvorila joj se šira slika po ko zna koji put; što ako saznaju otac, dijete, ljudi na poslu, njegova žena i djeca. I upozoravajuća mogućnost da na stvari pogleda iz drugog kuta: *Ako mu dosadim, odbacit će me kao krpu. Opet ću ostati sama. Što ako sam izgubila sebe?*

Navečer je ipak otišla u stan. Poslije seksa osjetila je olakšanje. Kao i obično, pušili su istu cigaretu, iz iste čaše pili vino.

„Moji roditelji sumnjaju da imam vezu s tobom.“

„Nisi valjda priznala? Molim te nemoj, laži i dalje. Istina nikome neće donijeti dobro, pa ni meni ni tebi.“ Okrenula se na drugu stranu i povukla dim iz cigarete. Grimasom smijeha rugala se njegovom i svome strahu.

„O čemu misliš?“, upitao ju je tiho.

„Pitam se što mi je ovo trebalo? Vodimo ljubav samo po mraku.“

Soba je zasićena tišinom. Dira joj tijelo, smeta joj, ona bi da priča. Uporan je, uspijeva, izvlači orgazam iz njenog tijela. Pobjegao joj je uzdah i samo na kratko, osjeća jedinstvo i sreću. Umorna je, ne smije si dozvoliti da na njegovom tijelu zaspi. Ne zna razlog, ali počne da plače. On ju tješi.

„Što ti je, zašto plačeš? Nisam te valjda povrijedio?“

„Zar je ovo sve što od ljubavi mogu imati? Počela sam se pred sobom stidjeti. Ne smijem sanjati a nemam se prava svađati.“

„Nemoj tako, u mraku možemo sanjariti. Hajde, obuci nešto lijepo. Odvest ću te u restoran, u centar grada. Sjedimo za svečano uređenim stolom, upalili su nam svijeće. Svi vide da smo zaljubljeni. Dotaknuo sam te nogom ispod stola. Ruke nam se dodiruju. Ljubimo se. Pijemo crno vino, iz čaše na stalku. Konobar je donio večeru. Kupio sam ti prsten, zaprosio te. Smiješ se. Glazba svira, ustajemo i plešemo.“

Pogleda prema njemu i pita:

„Tko sam ja tebi? Zamišljena slika i fikcija? San ili drolja?“

Smije se, sa smijehom ju manje boli. Onda opet plače. Suze joj ga čine nevidljivim. On ih usnama briše i uporno šuti. Šutnja je prazan i siguran prostor između njih.

„Kasno je, moram poći, pitat će se gdje sam do sada. Mislit će da mi se nešto dogodilo“, izgovara ona.

„Znaš, volio bi s tobom otići negdje, daleko.“

Laže – pomisli dok se u kupaoni oblači - bolje bi bilo da i dalje šuti.

Trebala bih naći nekoga drugog, roditi još jedno dijete. Možda nije tako strašno imati od dva oca djecu. Jednog dana moglo bi se saznati. Ne možemo se stalno skrivati.

„Jesi li gotova?“ pita ju iz hodnika.

„Evo me dolazim, još samo da piškim.“

Ljubi ju ispred izlaznih vrata, u obraz i u usta.

„Dokle ćemo ovako?“

„Ne znam, vidjet ćemo... Jesam li ti dosadio?“

Otključava, pazi da tiho u bravi okrene ključ. Kroz špijunku gleda na hodnik. Ona kao i uvijek izlazi prva. On malo poslije, uvijek u suprotnom smjeru.

Odlaze, svako u svoj mrak.

Plavuša - Lj. Z.

Bogatstvo različitih iskustava stvara bogatstvo života, govorila je sebi svaki put kad se upuštala u nešto novo i neuobičajeno. To ju je udaljavalo od pomisli da je manje vrijedna, koja ju je često bez najave obuzimala.

„Moraš si dati slobodu da izađeš iz okvira“, odgovarala bi na naizgled prijateljske savjete drugih ljudi kada bi se čudili njenom ponašanju.

A sada se i sama uhvatila da su joj misli o Luciji doista čudne.

Upoznala ju je na stručnom seminaru, na pauzi kada je naručila kavu i kolač, i vidjela da joj je u novčaniku ostalo samo šesnaest kuna.

„Nedostaju mi dvije kune. Izvinite, morat ću odustati od kolača“, rekla je konobaru.

„Mogu vam ja, ako želite, dati te dvije kune“, čula je privlačni glas žene pored nje koja je nehajno labelom mazala usne.

„Vrlo ljubazno od vas, žurila sam i nisam stigla do bankomata“, zahvalila se.

No, nakon što su popile kavu, nije mogla prestati misliti na plavušu. Lucija je bila besprijekorno našminkana, pomalo hrapavog glasa, govori jasno. Oči su joj kao u vučice. Njegovane ruke i telo. I velike grudi koje nije mogla da ne primeti.

Savršena je, pomisli, dok joj se mašta razbuktavala.

Ima nešto posebno u toj skoro pa prirodnoj plavuši.

Dok je mislila o Luciji, škakljala ju je napetost u donjem dijelu trbuha.

To ti je sigurno od pornića.

U posljednje vrijeme, izgubila je interes za muškarce i počela je razmišljati o njima kao o inferiornoj vrsti i sve češće je hvatala sebe kako gleda seks između žena. I, to joj se svidjelo, ali do sada nije razmišljala o stvarnoj ženi.

Usredotoči se na slušanje predavanja, zato si tu, naređuje sebi.

Ali nije mogla izdržati i okrenula se u smjeru gdje je sjedela Lucija.

Osmijehnule su se jedna drugoj.

Osjeti trnce kako joj plešu po tijelu.

Bože, i ona mene gleda, pomisli djetinjasto.

Nakon predavanja primijetila je da Lucija stoji na izlazu.

Sigurno mene čeka.

Osjetila je vrućinu. Prešla je rukom preko sljepoočnice, obrisala znoj, na vratnoj žili osjetila kako joj srce kuca. Zastala je, moraće odlučiti, iako je znala da joj to nije jača strana.

„U koliko imaš bus? Mogu li te odvesti na kolodvor?“, upitala je Lucija kad ju je ugledala.

„Bilo bi to lijepo od tebe“, izgovorila je s neprimjetnim razočarenjem.

„Imaš li vremena da svratimo k meni na piće?“

Osjetila je olakšanje. Rastanak je ipak odgođen.

Pogleda na sat. Pet. Prvi bus za povratak ima u šest. Neodlučnost. Pogled joj pređe preko Lucijinih grudi. Bogatstvo.

Glas u glavi bubnja: *Nemoj ovo propustiti.*

„Živiš li daleko od autobusnog kolodvora?“

„Ne, treba mi autom pet minuta.“

„Dobro, idemo, važno je da stignem na bus u deset.“

Protagonista - Jovana Miljanović

"Kada sam je video, sat mi je stao" napisao je jednom prilikom Momo Kapor. Našem protagonisti takođe je stalo vreme - ali kada je ugledao upravo njegovu sliku.

Protagonista se nalazi u Narodnom muzeju spreman za pljačku kakvu grad još nije video. U džepu mu nepomično stoji lovački nož sa drškom od javorovog drveta.

Planirao je da Kaporovu sliku iznese iz muzeja, iseckanu na delove koje će potom poslati u razne strane sveta, a zatim je ponovo sklopiti u ono što je nekada bila. Zašto je u ovakvom činu nalazio satisfakciju, saznaćete vrlo uskoro.

Naime, protagonistu je od detinjstva fascinirala umetnost. Prolazila je kroz njegovo srce kao vrela nož kroz puter, rastapajući tanane emocije u komade, rušeći stvarnost u parčiće. Trebalo je da prođu dani, meseci i godine, kako bi od smeća koje je iscurilo iz njegove duše sklopio mozaik koji ga je održavao u životu. Tačnije, od koga se osećao živim. Zato se sada radovao prilici da učini da se umetnik (pa makar i pokojni), oseća kao on dok je čitao njegova dela i disao njegovu umetnost.

Protagonista se za ovo dugo spremao. Nije znao ništa o noževima, lovu ni krađi. Ali je znao sve o umetnosti, pisanju i filozofiji. Pokušavao je danima da racionalizuje ovaj čin koji je do detalja planirao pod svetlom sveća, kako ne bi probudio cimere. Kako je uopšte moguće toliko se saživeti sa umetnikom da postaneš on, pitao se. Da poprimiš njegov ukus za hranu, piće i žene kao i spremnost na čin na kakav se nikada ne bi sam usudio?

Predano je trenirao um i telo znajući da se u muzej može bezbedno ući jedino noću. Zato se protagonista ovde noćas došunjao tiho kao mačka, na vrhovima prstiju, baš kao što deca zamišljaju hodanje po jajima. Za njega je ovo bila scena koju je video u svojoj meditaciji. Svaku noć bi sa tom slikom legao i svako se jutro sa njom budio. Fokusiranje na cilj i želja za osvetom vodili su ga i davali mu motivaciju čak i kada su se teški kapci zatvarali usled dnevne svetlosti koja ga je iscrpljivala. Trenirao je posvećeno i bežao od radosti. Nije želeo da mu ništa pomuti svest. Sklonio je u stranu žene, obrisao aplikacije sa mobilnog telefona, umanjio sva ometanja. Za ovakav čin biće neophodan spartanski trening i um ratnika, govorio je sebi.

Uvek je verovao da čovek ubija umom a ne telom, pa je isto bilo primenljivo i na ono što je nameravao da uradi. Premda ovo nije bila klasična krađa, nije on planirao da proda tu sliku, već samo da od postojećih delova načini nešto novo. Urnisati nečiji rad, demolirati, pokazati fizičku nadmoć nad

mentalnim bolom i tako obezbediti sebi mir. Osvetiti se piscu i slikaru za nanetu patnju duše i očistiti se težine.

Stajao je ispred Kaporove slike, gledao na levu ruku i svoj sat, a desnom stezao nož u džepu.

Karlito - Marija Bušić

Legenda o tom danu i dalje traje. Danu u kom je Karlo Bortoleto, zvani Karlito, proživевši dvadeset jednu hiljadu petsto šezdeset tri potpuno beznačajna dana, postao heroj. Ni kriv ni dužan. Doduše, mrtav heroj, ali zbog toga je sećanje na tog starog zgubidana postalo još romantičnije.

Rođen je u Veneciji, za mnoge, najlepšem gradu na svetu, a odrastao na živopisnom trgu *Rialto*. Njegov otac, Paolo, veseljak tvrdog srca, tu je prodavao sladoled. Poslastičarnica „Bortoleto“ bila je tačno naspram izloga mesare „Gvardiola“, očevog prijatelja Stefana.

Karlito je voleo da muči decu musavu od sladoleda. Nehajno bi prošao pored njih, slučajno im ramenom zakačivši ruku u kojoj drže kornet. Onda bi iz ćoška uživao u njihovoj dreci, ili tihom jecanju uz reku suza, dok su se šarene kugle topile po prljavom betonu.

Zbog toga se nadobijao batina od svog oca, Paola.

„Karlitooo, dolazi ovamo“, povikao bi otac. Karlito bi stisnuo zube i suze, kako bi sutra bio još gori. Moglo mu se, on je sladoleda imao uvek.

Od oca je nasledio preku, ali bezazlenu narav. Ophrvana životom, majka je često plakala. Bio je jedino dete, na veliku žalost njegovih roditelja, ali i njegovu. Gorku tugu od razočaranih pogleda, vrelih šamara i čestih majčinih zagrljaja utopio je u poslednjoj čaši boce viskija, ispijenoj u zaboravljenoj noći.

Sve što je nasledio izgubio je u tri loše ruke karata.

Sačuvao je samo *Bombonćetu*, ručna kolica za sladoled živopisnih boja. Zahvaljujući njima, preživljava već trideset godina, vodeći mamuran i prilično isprazan život.

Karlito već dugo živi u Margeri. Venecija je dovoljno daleko, celom dužinom Grand kanala, pa još malo autobusom. Margera može da bude neotesana i ružna, ali ima neku živost, koju on nikada ne bi napustio, i otišao recimo u Martelago.

Plaćao je Angeliki, komšinici, sitna tri evra po kilogramu napravljenog sladoleda, uz njene zajedljive komentare kako stalno upropašćava čuveni

recept za *stracételu* porodice Bortoleto. Svakog utorka, petka i nedelje, izvezio je *Bombonétu* na ulice Margere, naizmenično pio, pa prodavao sladoled halapljivoj deci.

Kada bi se desilo da pije od ponedeljka do subote, samo tada, bi jednom i to ako baš ako mora išao na glavni Trg, zgađen brojnim unezverenim ljudima, koji su samo protrčavali ne primećujući svu tu lepotu. Stavio bi beli šešir marke panama, osmehivao se koliko je nužno i vikao kao da mu od toga zavisi život:

„Sladoleeed! Ajde amore, još samo malo i Karlito će otići, poslednja šansa da probate gelato Bortoleto!“

Cene bi u toku sezone bile vrtoglave, ali je Karlo živeo od toga srećno i pijano, narednih nekoliko meseci.

Tog jutra, bio je na Trgu prilično mamuran. Poslednjih nekoliko dana je preterao i nije bio raspoložen ni što mora u centar, ni što je toliko popio.

„Mali Bortoleto?“, prenuo ga je glas dok je gledao u lice starca, koji mu se, iako je na pragu šeste decenije, obraća sa mali.

„Karlo, tebe nikad ne bih prepoznao Karlo, ali ovo blago, uvek. Gledao sam je godinama ispred vaše poslaticarnice. Lepo je čuvaš.“

Karlito se najzad setio Stefana Gvardiole, čoveka koji je pravio najbolje šunke. Očevog druga, uzora i podsetnik da uz podršku velike i složne porodice možeš da se vineš do neslućenih visina. U trenu je utonuo u neku mreću ispunjenju stidom, jer je znao da Stefano vidi njegove alkoholom iznurene oči, izdužene bore na oklembesanim obrazima. Zna da je postao obična propalica, jedinac, koji je upropastio svog oca i porodično ime.

„Znaš šta Karlito, ovo je prava retkost, uspomena na neki slađi život. Kupiću ih. Šta kažeš, ha? Daću ti šest hiljada evra.“

Karlo se uspravio u neverici. Bio je na Trgu, u srcu Venecije pregaženom koracima sluđenih prolaznika, a ovaj matori ludak mu nudi bogatstvo, za ovu, za... prikolicu za sladoled. Doduše, lepu prikolicu. Njegovu prikolicu.

„Eee, Stefano, ovo je jedino što mi je ostalo od oca. Prodaću ti je, ali za sedam hiljada“, istog trenutka se postideo sopstvene slabosti, ali mu je cena zaludela um.

„Dogovoreno! Dođi ću sutra ovde u isto vreme da ti donesem deo novca.“

„Taman da se ova lepotica i ja lepo oprostimo“, nasmešio se Stefano.

Bio je četvrtak. Karlito se odjednom bio oraspoložio. Margera je napolju živela svoj pijačni dan. Bezbrojne tezge, gužva, i sreća. Kolica su se poslušno kotrljala krcatim trotoarima.

Savršen oproštaj, promrmljao je Karlo sebi u bradu.

No baš tog kasnog jutra, u ulici Orione, otkačila se kočnica na plavoj grdosiji od kamiona, a vozač je bespomoćno mahao pešacima da beže i spasu živu glavu.

U tom trenutku, Karlito je upravo gledao u lice dečaka koji strpljivo čeka dodatnu kuglu čokolade. Njegovu majku koja se smeši sa druge strane *Bombonćete*. I točkove.

Možda je u tim dečjim očima video sebe, i sve što je mogao, da postane, da..., da proživi. Snažno je gurnuo kolica u pravcu kamiona. Zajedno sa *Bombonćetom* podleteo je pod točkove, malom ali upornom silom se suprotstavljajući zabrundalom kamionu. Silina udara odbacila je Karlita preko asfalta, pod oblake, ostavivši za njim samo krvav trag.

Negde na pola puta, video je malog kako plače, majku koja ga snažno grli, i setio se, za trenutak, duži od večnosti, koliko mu taj zagrljaj nedostaje. Ovaj put, majka se smešila.

Fluks i čokolada - Marija Bušić

Vest iz dnevnih novina: Zato što joj dosadio život, pokušala je da izvrši samoubistvo Milka Krstić, stara 20 godina, radnica u fabrici Šonda. Od rodbine nema nikoga.

„Danas pričamo o fluksu. Otvorite stranu četrdesetpet.“

„Dakle, fluks ili magnetni tok se može opisati kao protok čestica koje prolaze kroz neku površinu. Označava se grčkim slovom Φ . Magnetni tok kroz zatvorenu površinu je uvek jednak nuli, zbog činjenice da ne postoje magnetni monopoli.“

Milka Krstić sedela je u trećoj klupi do prozora. Otvorila je knjigu iz fizike za šesti razred, stranu četrdesetpet. Ima dvanaest godina. Upravo pokušava da dokuči sve tajne fluksa. U njenoj glavi čestice se kreću nesmetano, teku, kroz njene nozdrve, oko olovaka koje škripe po listovima svesaka, između Dušanovih čupavih obrva, struje kroz lišće ogromne krošnje pored prozora, i na kraju kroz celu vasionu, slobodno.

Kako su onda jednake nuli? Zatvoreni prostor... Naglo je prstima zatvorila nos. - Ha, tu ste!

Da li mogu da ih zarobim u knjizi?

Snažno je zaklopila knjigu, a prasak je trgao svih devetanest učenica, i strašno naljutio nastavnika Andru, poznatijeg kao Atom.

„Milka, dete, šta te spopalo? Sledeći put dobijaš opomenu, zvaničnu!“

Savila je glavu, a njena prilično gusta, tamna kosa, sakrila je postidiđeno lice. Fluks, odzvanjalo joj je u glavi. Trudila se da ne čuje žamor koji je uglavnom upućen ka njoj. Do kraja časa nije pogledala ni levo ni desno, ali nije čula ni

ostatak predavanja i ostala je ukopana u ideji zaustavljanja čestica. Pretvaranja nečega u nulu.

Moje postojanje je kao nešto, a u stvari je nula.

U njenom životu bilo je zapravo sve u redu. Osim što je bila beskrajno usamljena. Roditelji su joj se, kada je imala šest godina, preselili iz Skoplja u Beograd, da rade u fabrici kozmetike Dahlia. Nju su dobili toliko kasno da nikada nije imala bake i deke, a oni su bili jedinci. Nije joj se nešto sviđao novi stan. Bio je sav braon, taman i tih. Nije čak ni sanjala u njemu.

Škola je trebalo sve to da popravi. Te dugačke dane u kojima je čekala da se nešto desi, a u stvari su bili tako isti; glasan govor sa radija kod tetka Dane koja je čuvala, čekanje da mama i tata dođu s posla. Njihov umor, tihi obedi. Odlazak na spavanje. Besane noći.

„Milka sine, dođi da te tetka Dana nauči da šiješ“, govorila joj je nežno. „Svaka žena mora da zna da šije. I onda ćeš jednog dana svom mužu moći da ušiješ dugme, ili deci da sašiješ košuljice.“

Uh, jaka mi je svrha tog šivenja, mislila je Milka. Ubacivanje konca u sićušnu rupicu na igli je već nešto drugo. Predano je oblizivala konac i pokušavala da ga ubaci što preciznije i brže. E to je veština!

Dana je pokušavala još da je nauči da kuva, da mesi štrudlu i da hekla - jer bez šustikli kuća nikad nije dovoljno otmena. A Milka je s prozora gledala decu kako igraju između dve vatre, smeju se, svađaju, skaču između lastiša. Onda bi liznula konac i nastavila da pobeđuje prostor.

Škola nije ništa promenila. Deca su bila tu, ali ona je od štrudli i sitnog veza ostala nema za njihov jezik.

„Ej, mala, hoćeš s nama između dve...“

Lopta je letela ludačkom brzinom: dum, u glavu. Uvo joj se upalilo od udarca. Nije joj se svidelo, pa je otišla.

Otišla je i kada su devojčice pričale o Dušanu, koliko je lep, i kako najbolje igra fudbal od svih, a zna i matematiku. Pravile su plan gde će da ga sretnu i vrlo konkretan raspored rečenica koje će da izgovore.

„Milka, a ko se tebi sviđa? Je l' ima neki Milkan?“ cerekale su se glupavo.

Izluđivale su je. Znala je da nije kao sve te začesljane ženske glave, vazda nasmejane, spremne na šalu i večito zadirkivanje. Ona je volela beskonačne radio drame i duboke tragedije njihovih junaka koje je slušala kod teta Dane. Njen svet vrteo se oko lišća koje nosi vetar, žamora koji ne raspoznaje, upornog čekanja na zvezdu padalicu u letnjim noćima, na prozoru... Bila je posmatrač, nikada učesnik.

Kasnije u životu, nije nikako pronašla nekog da se zbliže; ni od drugarica, ni od svih tih dečaka, koji su, kako su rasli postajali sve ružniji i gluplji. Svoje roditelje je volela ali bili su iako nežni, tako daleki, sa svojim sve dubljim borama i skromnim, usamljenim životom.

„Važna je škola Milka! Za tebe se mučimo, da imaš bolji život.“

Kada je, sa osamnaest godina prvo izgubila oca, pa onda nedugo zatim i majku, tuga ju je obavila tako snažno da nije mogla ni da plače već samo da tiho jeca, gotovo cvili, pre nego što padne u san bez snova. Ostao joj je mračni stan, malo ušteđevine i večita usamljenost velegrada u koji se Beograd pretvarao, oporavljajući se od rata.

Dana, sada već u podmaklim godinama, nastavila je da se revnosno brine o njoj; njena jedina veza sa svetom odraslih. U to vreme, Milka nije znala šta će biti sa njom. Završavala je prilično uspešno Gimnaziju, za sedam dana. Posle toga moraće da radi. Možda se tome i radovala.

„Slušaj dušo, imam za tebe jedan predlog! Ovi moji cincari Dušuni, lepo rade sa tom svojom fabrikom. Čokoladu prave i razna neka čudesa od slatkiša. Imaju i radnju u Dubrovačkoj, e, tamo sam te vodila dok si bila dete, ne sećaš se sigurno. Nego, mogla bi u fabrici da počneš... Znaš, ima on trojicu sinova, vredni su, a da znaš i da su markantni, pa malo baci oko na njih“, namigivala je Dana, a Milka se konačno malo i nasmešila.

Krenula je da radi u fabrici 25. jula 1931. Bila je zadivljena procesom pretvaranja gorkih zrna kaka u ukusne poslastice. Radni dan joj je počinjao u šest ujutru, kada su se otvarala vrata zdanja u Dunavskoj jaliji. Oblačila bi radni mantil gotovo pobožno i dodirivala mašine koje su ujednačeno šklopotala satima.

Konstantin Dušun, osnivač fabrike, retko je dolazio tamo i dane je provodio na pragu svog dućana. Posmatrao bi prolaznike i uvek u rukama držao ćilibarske brojanice. Ta mirnoća prelivala se na fabričku rutinu, koja je iz dana u dan nastavljala da proizvodi table čokolade, bonbone i praline. Mihajlo, njegov najstariji sin, bio je zadužen za sve poslove, i Milki se činilo da on nikada ne izlazi iz tih sala, kao neka senka, jer nikada sa njima nije razgovarao o bilo čemu osim o kondenzaciji, fermentaciji i tvrdoći kakao paste.

Primetila je da sve mlade devojk porumene u njegovoj blizini. Neke se glupavo smeju, neke stidljivo gledaju u vrhove cipela, dok neke otvoreno iskazuju svoje želje. Milka je bila možda pomalo zaljubljena u njega, ali nije znala šta bi sa tim mogla da radi, niti je on ikada pogledao u oči, kao da u njima nije bilo ničega.

Kada se navršila prva godina njenog rada, nešto se promenilo. Odavno je prestala da oseća omamljujući miris čokolade. Proslave venčanja svake druge devojk na mašini za fermentaciju postale su joj otužne. Svaka prepuna nade. Svaka će šiti, heklati i gajiti decu, koja će ih usamljeno čekati da se vrate iz fabrike. Neke će postati domaćice. Radiće iste stvari, iz dana u dan.

Novca nije bilo ni blizu za odlazak na more.

Ponovo je mislila o fluksu, tom beskonačnom kretanju čestica, koje je zamišljala kao neku zlatnu prašinu koja udahnuje život svemu i bilo joj je neverovatno da te čestice uvek imaju zapisani put kretanja. I ako je taj put tako poznat, kako mu se radovati, kako iščekivati, jer već postoji, već je proživljen.

Te noći, Milka je sanjala po prvi put od detinjstva. Neko je drži za ruku. Oko nje, staklasti prah i prijatno šuštanje u daljini. Nije bila sigurna da li zaista sanja ili se probudila na nekom drugom mestu.

Ustala je tog jutra drugačija. Imala je dvadeset godina i imala je plan.

Zatvorila je nos i otpila tečnost reskog mirisa.

Uхватиła sam vas, pomislila je.

Nešto joj je razaralo telo, neumoljivo ga raznosilo u ništavilo. Bol ju je terao da vrišti, ali vrisak je govorio tiho, zašto da živimo, kad je sve tako dosadno, predvidivo, nepodnošljivo je.

Ja sam samo osećala...Vetar, koliko je nežan a moćan. Ljubav, koliko nije magična. Gubitke, koji su samo bili još veća tišina. Testa i konce. Volela sam iglene uši. I zamalo da u ovom životu prođem kroz njih. Do vasione.

Radnice beogradske fabrike čokolade Dušun 1931. godine. Možda je među njima i Milka....

Pitanje veličine - Jovdan

Bilo bi dobro da uopšte ne dođe. Ne bih morao više da prosipam izgovore. I ona je svesna da gore od ovoga ne može biti.

Nervoznim pokretom izvadio je žvaku iz džepa i brzo stavio u usta.

Nećemo se više ljubiti, čemu to, pitao se gužvujući papir. Nasmejao se sebi. Mora da je refleksno, navika. Svaki sastanak isti običaji. Bar nešto smešno u nervoznom iščekivanju neizbežnog. Opet, radovala ga je pomisao na buduća uzbuđenja: nove matrice za popunjavanje. Nasmješio se pokvareno ciljajući obližnju kantu.

Nema je.

Nikada nije mogao da razume taj ženski poriv za patetikom. Sve su one morale prihvatiti da će jednom doći kraj. Heeej, život! Novi izazovi. A možda i ostanemo prijatelji, ko zna?

Ta misao ga preseče i u glavi napravi novi kovitlac.

Na mentalnom ekranu asocijacije nastaviše da se smenjuju. Njihova zajednička večera sa prijateljima. Poslednja, ispostaviće se. Ma, nije on odmah bio za te varijante da upadaju jedno drugom u društvo, i to tako brzo. Kad je nekome to dobra donelo?

„Moraš biti prijatelj s njim, rekla mu je. On je bio i ostaće deo mog života.“

Mora?

„Mora se samo umreti“, promrmljao je sebi u bradu.

Ponovo se vratio njemu, Borisu. Čak mu i ime nadmeno zvuči. Crn, visok, stiska ruke kao u pitona. Uznemirenje se pojača. Isto kao i te večeri pri svakom okršaju sa njegovim močvarno zelenim očima. Pomeranja senki prelamala su sjaj u njima, kao na muljavoj površini ispod koje neman kruži dok odmerava žrtvu zagledanu u prljavu vodu.

I iskočila je. Pravo iz ženskih brbljivih usta.

„Znaš li da će Boris pomoći da moj projekat uđe u uži izbor?“, obratila mu se užarenim pogledom dok se pred svima uvijala iznad stola paleći sveće.

„To je prvi korak“, nastavi razdragano. „A onda ćemo videti mogu li konačno iz Agencije da pređem u njegovo ministarstvo.“

„Je li?“ Opet se ujeo za jezik zbog naprasnog tona, koji u istom luku pratiše podignutu obrvu.

Večera nije pošteno ni počela, a već je bilo previše toga što je mora da proguta.

„Jeste, on gura tu priču“, ćurliknula je ona njegova, Ne-zna-kako-se-zvaše.

Gura, odzvanjalo mu je.

Ništa više nije čuo.

„Hajde, ne duri se, danas moraš imati prijatelje na položajima“, vadila se kada su otišli. „Pa to može da bude samo beneficija“.

Video je kada se ugrizla za usnu. Ovo mora da je bolje zvučalo u njenoj glavi, mislio je.

Još jednom je nestrpljivo bacio pogled na sat. Pa zar i sad? Uh, dobro, dobro, budi strpljiv, još malo pa kraj, bodrio je sebe namignuvši spontano, kao da ima tik.

„Moraš da prevaziđeš to“, nastavila je jedva izgovarajući, „Veliki ljudi to mogu.“

Veliki ljudi? Gde je samo tu mudrost izbunarila? Sa ženske strane, vrlo nespretno.

„Sledeći put kad se vidimo, samo me jedno zanima.“ I sad mu se arogantno podiže brada.“ Prijatelj ili ja? Mislim da je to pošteno“.

Mada nije više bilo samo to. Već mu se iskristalisala misao da dalje neće moći.

Tačno u pet, zvonki zvuk naruši unutrašnji dijalog i on vide da je poruka njena.

„Biram prijatelja, jer ti nemaš njegovu veličinu.“

Propuštena šansa - Jovdan

Feliks Rodrigez sigurnim korakom izađe iz jedva omalterisana četiri zida memljive stračare u La Igeri i zatvori vrata za sobom.

Mogli su i bolje mesto da pronađu, ne usudi se da izgovori naglas.

Improvizovana ćelija zaista beše brzopotezno pripremljena pre dolaska operativaca CIA-e kojima je i sam, kao oficir za vezu, pripadao. Ništa manjom brzinom po bazi su se rojile i glavešine željne suvenira umrljanih krvlju, udela u zaslugi i prilike da im istorija upamti imena.

Feliks u glavi provrta lica vojnika koji bi eventualno bili u stanju da sprovedu likvidaciju.

Izdajte pasoš za tatu, pulsirala je šifra, koju kao da su mu upravo sada kucali direktno u misli.

Da nije greška u transkripciji? uzdahnu, još uvek u blagoj neverici.

No, naređenje je naređenje.

Odlučno se uputi ka lokalnom stacionaru u kome, zbog jedinstvenosti trenutka, smestiše bazu, još uvek nedorasli težini koju ovaj nosi. Na momenat zaustavi nevoljno dah pri sećanju na smrad koji beše dopirao iz rane na listu desne noge važnog ranjenika.

Nije želeo da mu se divi. No ipak, vojnik je, iznemogao, pocepane odeće, prljave kose i s rukama vezanim na leđima imao snage i petlje da onu nadmenu budalu Espinozu pritisne uza zid i spreči u pokušaju da mu strgne poklon koji su vodeći revolucionari dobijali od Kastru lično.

Lep roleks, i sada zasijaše Feliksove gladne oči.

Neprijatna toplina mu se razli u obrazima, uz blagu jezu. Nije mogao da razluči da li je to zbog sopstvene gramzivosti ili što je pre nekoliko minuta, u stračari čuo sebe kako razgovetno i bez imalo teatralnosti u glasu saopštava ranjeniku:

„Žao mi je... Komandante.“

Vratio se prelistavanju likova podređenih. Brinulo ga je što se vazduhu se mogla nazreti pometnja među vojnicima; bilo je više straha kod njih nego kod zatočenika.

Možda će onaj notorni alkoholičar Mario pristati. Neka popije malo, samo neka ostane dovoljno priseban da mu ne puca u glavu.

Koji minut kasnije, narednik Mario Teran ušao je u prostoriju, a za njim odmah i Feliks Rodriges koji je, kao nadređeni, po zakonu bio dužan da prisustvuje izvršenju likvidacije.

Unutra od juče nije bilo drvenih stolica ni stolova.

Na podu sedi zatvorenik.

Ustao je.

Držao je prljavu glavu visoko i gledao svakog od prisutnih pravo u oči.

Teranova ruka zadrhta.

„Uozbilji se, momče! Treba da ubiješ čoveka!“ zaori se u Feliksovim ušima.

Prvi rafal poluautomatske puške M-1 zaglušujućom snagom zaljulja ranjenika kao lutku izrešetavši ga po ekstremitetima.

Drugi zagrme nešto duže i pogodi mu grudi i preseče vrat.

Sačekavši nekoliko sekundi Feliks oprezno priđe beživotnom telu.

Došao je da diže revoluciju... – pomisli negodujući - Imao je svoju priliku. Da ubija za svet kakav je želeo.

Kakav je svet za koji smo mi spremni da ubijamo?

Prosvetljenje - Milica Panić

„Halo.”

„Imam pitanje za tebe.“

„Molim, ko je to?“

„Važnije pitanje je ko si ti, ali do njega ćemo stići malo kasnije.“

„Ma, o čemu pričate?“, odgovori devojka iznervirano, krenuvši rukom da prekine vezu.

„Zamisli da ti dam kutiju, a u njoj je mali kralj. On je kralj svega što je u toj kutiji. I bio je zadovoljan kraljevstvom, ali nije znao da je ta majušna kutija u većoj kutiji, i da njome gospodari malo veći kralj. Shodno tome postoji i treća kutija, u kojoj su i mala kutija u malo većoj kutiji, i svi oni su skupa u ovoj nazovimo je najvećoj kutiji.“

„Ništa ne razumem“, reče devojka zbunjeno.

„Kutija može biti beskonačno, kao i kraljeva. Svaki kralj misli da je najveći, a zapravo ima i većih od njega“, reče glas i zastade.

„Daaa?“, upita devojka razvlačeći u iščekivanju poente ili nastavka priče.

„Pitanje je kako ćemo znati da je neki kralj vrhovni, najveći, iznad svih? Kralj nad kraljevima, vladar nad kutijom u kojoj su sve kutije. A tu kutiju bismo mogli zamisliti kao beskonačni univerzum. I da li uopšte postoji taj vrhovni Kralj, da ga nazovemo tako?“

„Mislite Bog?“

„Šta s njim?“

„Pa, taj vrhovni kralj bi bio Bog, opis tako zvuči.“

„Hmmm, dopada mi se kako razmišljaš. Dakle to bi bio vrhovni Bog, Bog nad svim Bogovima.“

„Ali ko ste vi uopšte? Predstavite se ili ću spustiti slušalicu!“

„U redu, u redu! Ja sam taj vrhovni Bog“, promrmlja.

„Ma daaaj, odgovori devojka bez manira, prestavši da persira čim je shvatila da je glas zavatlava.

„Da, ja sam Bog“, nastavi glas svečano.

„Sigurno, sigurno - dodade devojka ironično - Nego reci mi, molim te, ako si Bog zašto me zoveš telefonom?“

„Dugo već meditiraš pitajući se ko si zapravo ti. Cenim tvoju predanost i pokušao sam da ti odgovorim na mnoge načine ali mi nije išlo, kao da me nisi čula. I na kraju sam se odlučio na telefonski poziv. Znam da to nije baš uobičajeno, ali u dvadeset prvom veku smo i ovi mobilni nisu uopšte loša stvar, mnogo bolje se čujemo - reče takozvani Bog pomalo veselim glasom - Ali da se vratim na pitanje, ako sam ja vrhovni Bog, onaj Bog najveće kutije, ko su Bogovi malih kutija?“

Muk.

Devojka spusti slušalicu.

Neće dozvoliti da je budala zajebava dok je na putu duhovnog prosvetljenja.

Jeste, meditirala je dugo i molila Boga da joj pomogne, da shvati ko je ona zaista, ali to je molila pravog Boga, a ne ovu besmislenu igrariju.

Za svaki slučaj - blokiraće ovaj broj.

Dosta joj je gluposti za danas, ima bitnijeg posla.

Sudovi se neće oprati sami, a mora i da sredi ona dokumenta.

Duboko Plavo - Milica Panić

Tih dana padala je kiša. Uporna, od jutra do mraka, od noći do svitanja. Nije izgledalo da je ikad prestajala. Nije ličilo ni da je uopšte počela. Kao da je oduvek tako bilo. Leta 2015. kada se Ema vratila sa najkraćeg mogućeg putovanja iz Amerike gde je u svađi sa Pericom porazbijala sve po očevom stanu, lilo je ne samo danima, nego sedmicama. Sve se stopilo u sivilo. Stajala je na terasi svog stana i gledala kapi. Nije bila sigurna da li su to njene suze ili su tragovi pljuska na njenom licu. Vreme je bilo pejzaž njene duše.

Pogledala je paklu cigareta na stočiću. Stavila ih je tu kada se vratila i od tada ih nije zapalila. Nije imala ni potrebu da je baci. Sve njene vezanosti su joj bile besmislene. Nije želela ni džoint, ništa.

Gledala je tu mokru zavesu i osećala prazninu u stomaku. I nije to bilo samo od gladi, barem ne one fizičke. Nedostajao joj je - Otac. U grudima kao da je imala svenulu ružu. Bolno mesto, teško i za dodirivanje. Nije bila sigurna ni kako stoji na nogama. Kojim snagama? Danima skoro ništa nije jela.

Čak je i Perica, njen saputnik iz glave, ćutao. To ju je činilo još usamljenijom.

Sa ocem je sve uprskala. Bio je besan. Zbog razbijenih stvari, posla, novčanog izdatka. Zvao ju je i urlao na nju. A ona se smejala. I bila neprijatna. Nije sigurna da li je ta histerija bila njena ili Peričina. Sada je svejedno. Sekundu nakon što je završila razgovor, znala je. Bilo joj je jasno da je pogrešila.

I verovala je, sa sigurnošću, da će joj oprostiti.

Ali se nećemo vraćati, ni on ovde, ni ja tamo, mislila je Ema. Sjebala sam sve. Ukazao mi je poverenje, i sve sam uprskala.

Majka je nije ni zvala. Poslala je poruku:

“To i liči na tebe Ema. Sve mi je tvoj otac preneo. Nemam komentar! To je vaša stvar, ne tiče me se.”

Odlučila je da ostavi mamu na miru.

Znam da je i ona umorna od mene. A i ja sam od nje. Od njene večite životne drame. I sa ćaletom, i sa njenim novim mužem...

Niko nije znao kako je njoj, Emi. Nije se javila ni najbliskijim drugaricama. Šta da im kaže? Da je luda?

Jesam li luda? Ludaci ne misle da su ludi. Ali u Njujorku nisam pomišljala da sam luda. A očigledno nisam bila svoja, razdrala se i pogledala u Pericu koji je u tom momentu izašao na terasu. On joj uputi ledeni izraz lica, a onda se najsočnije iskezi i vrati unutra.

Gledala je u predeo ispred njene zgrade, u zelenilo drveća. Izgledalo je kao da je sve normalno. Ipak znala je da je drugačije.

Pre neki dan je po ovoj kiši sišla da kupi banane. Pomislila je da bi mogla nešto staviti u usta. Posmatrala je čoveka na maloj tezgi, dok je prodavao breskve nekoj ženi. Bio je razdragan, sitne građe. Ali je imao tri para ruku i izduživao se po potrebi.

Da li on to sa šest ruku puni kesu breskvama?

„Dobar dan komšika, čime mogu da vas poslužim?“ razdragano će mnogoruki.

Pa ako može neki hladan tuš normalnosti, neke pilule za lilule, pomisli Ema i veoma tiho izusti:

„Molim vas kilogram banana.“

Veseljak se izduži prema žutom voću koje je visilo sa prednje strane tezge i bez muke ga dohvati.

Ema se zabezegnula od prizora i samo otrčala nazad, u daljinu, prema svojoj zgradi. Prodavac ju je dozivao ali nije imala nameru ni da se osvrne.

Posle samo nekoliko dana otišla je do apoteke kako bi kupila lek protiv glavobolje. Gospođa u belom imala je ogromna i stisnuta usta. Dok je pričala palacala je jezikom kao zmija. Ema nije ni sačekala red, samo je izašla. Istrpeće, proći će je glavobolja.

Najbolje je da neko vreme ostanem ovde, u stanu, rešila je.

Da li će ovo uvek biti ovako?, pitala se i dalje stojeći na terasi. Moram da se iskuliram. Znam samo jedno - neću ići u Palmu.

Palma - tako je zvala Institut za mentalno zdravlje u Palmotićevoj ulici. Ema je davno tamo bila pacijent. Tada su je lečili, činilo joj se - od svega. A cela terapija su joj bili lekovi i još tabletica. Sa pilula je prešla na narkotike. Mislila je kad se već drogira, daj da samoj sebi prepíše šta joj se sviđa. Ali nije očekivala ovakav ishod.

Možda bi trebalo da nađem nekog privatnog psihoterapeuta i da za promenu probam terapiju razgovorom? pitala se. A šta ako pomisli da sam luda? Sačekaću još malo. Možda se sve vrati kao što je bilo nekad.

Jeziv nemir ju je hvatao od pomisli da će biti kao nekad.

A želim li da bude kao nekad? Ne, ne mogu da budem jedna, mala Ema. Kojoj je potrebna pomoć od svih. Većito nesposobna da sama sredi stvari.

Okej, smiri se Ema. Imaš Pericu. Mrziš ga, ali makar znaš da je tu. On po svoj prilici nikad neće otići. Njega čak ne mogu ni da razočaram. Za njega sam neadekvatna per se. I ceo ovaj svet jeste čudan. Ali šta sad, navići ću se. Možda će mi jednog dana biti zanimljiv, pomisli i novi talas jeze joj prođe telom. Ako pre toga ne umrem od straha ili gladi. Teško mi je da ovo podnesem. Ko sam uopšte ja?

Napustila je terasu i krenula prema spavaćoj sobi. Tamo je ogledalo.

Pogledala se. Bila je i dalje ista. Niska, sitnih grudi i vižljastih butina, isprano crvene kose u većitoj pletenici, očiju boje livadskog meda, jedrih usana.

Sela je na krevet posmatrajući se netremice. Opet se nekako činila nepoznato sama sebi. *Sve će biti u redu. Sve će Ema biti okej*, tešila se.

Iz stomaka polako je krenula da joj izlazi tamnoplava smesa. Zatečeno je zurila u svoj odraz. Svoj trbuh iz kog je izašla teget smesa i sela kraj nje. Pogledala je u to. Tamnoplava mešavina, kao velika meka pufna. Nije imala usta, imala je sitne, najsitnije ručice i nožice i najkrupnije oči koje je u životu videla.

To biće je samo treptalo tim velikim očima. Gledali su jedno u drugo.

Čini mi se kao da može da mi čita misli.

„Mogu Ema, i ne samo to – i ti možeš meni.“

O Bože! Ovo je neverovatno, pomisli Ema.

„Jeste, tvoja tuga je neverovatna.“

Jesi li, jesi li ... zaustavi misao Ema.

A biće nastavi:

„Jesam, ja sam tvoja tuga. I razočaranje. I praznina. Besmisao. Ja sam tvoje suze i kišno popodne.“

Ema briznu u plač a biće se nasloni na nju. Izgledalo je tako pufnasto, a bilo je toliko teško. Opružili su se na krevetu. Ema sklupčana, a biće kao njen prekrivač.

„Zvaću te Duboko Plavo, može?“

„Može.“

„A otkud ti ovde?“

„Nisam imao više gde da budem.“

„Kako to misliš?“

„Nema više mesta u tebi. Sve si ispunila tugom. Morao sam da se prelijem spolja.“

„Nemoj molim te otići, nemam snage za život.“

„Neću nestati, moraš me isplakati.“

Tih nedelja u Beogradu padala je kiša. I Ema je plakala zajedno sa njom. I nije bila sama, Duboko Plavo bi samo zatvorilo oči i celo je bilo jedna velika meka suza. Reka koja nosi sve. Jezero u koje je potopljena. Okean sa valovima koji udaraju u telo i bole do srži. Sve dok Duboko Plavo nije postalo rečica. Posle tačno petstotinasedamdesetšest sati, Duboko Plavo je pogledalo Emu bistrim očiju.

Vreme je da odem, pomislilo je Duboko Plavo.

„Hvala ti.“

„Znaš, siguran sam da ćemo se videti opet.“

„I ja sam. Jedva čekam – i baš ne želim da te vidim.“

„Potrudi se da to ne bude skoro.“

Ema je pustila još nekoliko suza i Plavog nije više bilo.

Došlo je vreme da ustane. Da krene na terapiju, da pronade neku koja joj odgovara. Neće gutati ništa, ni svoje ni tuđe.

I nije bila sama. Tu su bili njeni cimeri. Duboko Plavo, Perica, i ko zna ko će se sve još pojaviti.

Od te 2015. godine Ema je stvarno postala drugačija. Slobodna. Onaj njeni stari crno - beli svet, gde su premise uvek bile - *on je kriv, a nju mrzim*, postao je pun boja. I sada, skoro tri godine kasnije, 2018. godine, Ema je sedela na tom istom mestu, na krevetu u spavaćoj sobi. Smešila se i gledala u svoj odraz. Setila se Dubokog Plavog. Videla ga je nekoliko puta od prvog pojavljivanja. Ali više ni najdublja tuga nije bila kao nekada. Sa Dubokim Plavim bilo je sve lakše.

Obučena, bila je spremna da krene. Ona devojka sa jako dugačkom plavom kosom joj je pisala na Fejsu i pitala da se upoznaju.

„Sada sam gotovo sigurna da je neki superheroj. Jedva čekam“, uzviknu samoj sebi dok je prolazila stanom prema izlaznim vratima. Poslala je Perici

poljubac. UltraSpiritualna dolete i poljubi je u jagodicu desnog obraza. Obe se osmehnuše.

„Ostanite danas ovde, ok? Hoću da idem sama.“

„Ma sanjaj o tome“, odgovori joj Perica i zakorači da krene sa njom.

„Mislim da je ova devojka posebna.“

„Pa šta?“, odgovori apatično Perica.

„Možda će te videti.“

„Osim tebe me niko nikad nije video. Što bi me ona videla?“

„Pa kažem ti, mislim da je naročita.“

„E, pa baš zato ću poći.“

„Smaraču“, progundā ravnodušno Ema.

„Svinjo“, uzvрати joj Perica.

Izađoše na svetlo dnevne magije.

Čekanje - Eva Rotar

Zaboga, već je odavno trebao biti tu.

Ne da mi se samoj ići. On mi uvijek barem podigne raspoloženje kod ovakvih glupih situacija. Mislila sam da sam savladala strah od javnog nastupa, ali jok. Ili me to sada muči nešto sasvim treće?

Buljim u tenisice i pitam se jesu li dovoljno kvalitetne da ostanu suhe po ovako mokrom asfaltu.

„Kinesko smeće.”

Golub koji je do sada mirno gugutao na rubu terase prestrašeno odleti, prepadnut valjda spoznajom da je spodoba u zvoniku gde stojim ipak živa.

Problem sa današnjim svijetom je u tome što bi se i nekinesko smeće, plaćeno duplo skuplje, po ovakvom vremenu raspalo gotovo jednako brzo.

Gledam kako se golublji izmet pod kapima kiše polako otapa po rubu kamene terase zvonika.

Gdje se mogao zadržati? Bogami, neću ga više čekati. Od samog ovog pogleda u ušima mi zvoni muzika iz filma *Tramvaj zvan čežnja*. Kakav glupi film za ga se sjetiti sada!

Ah, ništa, kao i uvijek, dalje idem sama..

Oh, here we go again, whine, whine about it – to će ti baš pomoć’.

Izvučem ključeve iz džepa sa drvenim privjeskom na hipijeovski VW koji mi je poklonio prije dvije godine. Jedini dar od njega koji mi nešto znači jer jedini i liči na nešto. Nikada nije znao s poklonima. Zapravo, bio je samo beskrajno škrt, to je ono što si nikada nije htio priznati.

Oh – vidi, razmišljam o njemu u prošlom vremenu.

Stisnem oči samozadovoljno.

Pa da, već smo se pred koje vrijeme otpisali. Ovo sada spada tek u onaj čudan period kada ti treba malo više da se odlijepiš od osobe s kojom si godinama naviknuo provoditi po čitave dane.

A i ovakav odnos više ne liči ni na ništa. Imam zdraviji odnos s vlastitim poštarom, ako ćemo tako.

Skinem glupi drveni privjesak s ključeva. Stavim ga pravo u ono nakvašeno golublje govno.

„Brrm, brrrrmm...” Drveni kotač ostavi smeđe-zeleni trag iza sebe. Tragovi jedne propale veze.

I svega onoga što smo planirali napraviti kada nabavimo jedan takav kombi. Putovanja i gluposti. Govorio je to samo zato jer je znao da će se meni svidjeti ta ideja. On sam nikada nije bio tip od akcije. Tri i pol godine iluzije. Ostavim tako autić i zagledam se u sivo nebo ispred sebe.

Duboki udah. Duboki izdah.

Još stojim. Krv mi kola tijelom. Stanice su žive.

Bogati, koliko toga čovjek može progutati u životu pa ipak ići dalje uzdignute glave?

Koliko?

Uvijek kada pomislim da sam pojela svoju životnu količinu gluposti, svemir mi servira još.

Da nije došlo do navike?

Toliko toga ipak možeš sam. Iako je zabavnije u dobrom društvu.

Ali realno, sam se rađaš, sam umireš, sve ovo ostalo je tek zabavno ispunjavanje vremena tokom života.

Silazim sa zvonika i odlazim na tramvajsku stanicu. Sada će prve jutarnje redovne linije.

Pitam se koja tramvajska linija najdalje vozi. U taj ću sjesti. Do kraja grada, pa na lokalni bus. I dalje. Vozit ću se dok i zadnji putnik ne izađe. Na toj ću stanici izići. Nadam se da će me ostaviti u nekom sumračnom kraju, uz poluasfaltirani put i titravu lampu javne rasvjete. Takav ambijent mi duša sada ište.

Mobitel vibrira. Uzmem ga i na ekranu vidim kombinaciju slova koju sam ovih godina toliko često viđala. Buljim u to sve dok od svakog slova ne vidim tek titrajuću skupinu bezličnih piksela.

Koja potraćena energija!

Mobitel nakon nekog vremena prestane vibrirati.

Uđem u kontakte i izbrišem njegov. Odsad, ako me bude zvao, vidjet ću tek skup nepoznatih brojeva koji mi neće ništa značiti. Ono ime i prezime od kojeg bi mi nekada srce počelo radosnije kucati, ostati će dio povijesti. Ovo tu tko me sada zove – to više nije ista osoba, uz nju više ne vezujem one iste osjećaje.

Sve ima svoje ime.

Koje je ime za ovu situaciju?

Reciklaža ljudi?

Ne da mi se više upoznati nikog novog. Nemam snage. Iscrpljujuće je sve to. Usmjериš toliko energije prema nekome, u neki odnos. A kada izađeš osjećaš se kao da si ostao bez jednog dijela sebe koji nikada nećeš moći vratiti.

Odgoditi ću ipak vožnju busevima u nepoznatom smjeru. Svjetovne obaveze. Idem prvo odraditi onu konferenciju.

Namontiraš osmjeח i nitko ne zna da se raspadaš iznutra.

Pogotovo ne na tim fancy event-ima gdje svi dolaze u odijelima i precijenjenoj neudobnoj odjeći. Iz svih njih isijava neka blago oštećena vibra. A svi namontiraju osmjehe.

Na tračnicama, pored šina, stajao je komadić kruha, očiti artefakt nečijeg sendviča. Neki golub (možda onaj isti) sleti i počne čeprkati po njemu.

Takve će koktel sendviče servirati u pauzama na konferenciji. Jao kada si zamislim ljude tamo! Ne znaju što bi sa sobom pa si nakrcaju ruke s vinom i kanapeićima i prtljaju s time kako bi ih nekako zgurali u usta, a da ipak pritom izgledaju vrlo otmjeno. Već ih vidim kako će, kada dođu kući, kao zmija kožu, odbaciti usku odjeću i u gaćama, namirisani poskupim parfemom, navaliti na salamu iz frižidera. Zahihoćem se tiho naglas od te slike u glavi.

Ah, ipak ima još toliko čari za im svjedočiti u životu!

U to se na tramvajskoj stanici zaustavi crni blindirani automobil. Znam da mu prednja felga s gumom košta više od prosječne mjesečne plaće u državi. Ali gadna je to neka felga, onaj nesuđeni VW kombi imao je kotače s puno više duše.

„Gospođo ministrice, vrijeme je da krenemo.“

„Većeras sam sklopio oči na jastuku od zvijezda i sanjao sreću. Ona me probudila i ostala u meni“, recitiram dok sjedam u grijana crna kožna sjedala.

„Molim?“

„Ništa Alane, tako pjeva jedan tvoj imenjак, sjetio si me te pjesme.“

„U redu ministrice, jeste li spremni?“

„Budi spreman i uspjjet ćeš. Budi nespreman i uspjjet nećeš. Stara kineska poslovice“, nastavim dalje i zagledam se u kamenu ogradu onog zvonika. Neka mala izbočina izgledala mi je kao onaj VW kombi.

„Shvatit ću to kao da. Vežite se, krećemo.“

Ja tamo kad ono međutim - Tijana Marinković

Da vam ispričam šta mi se desilo, u stvari šta sam jebeno video... Kad sam već bio spor da sve snimim, jebiga.

Bila je nedelja noć, nešto pre svitanja, jutro posle finala *Lige šampiona*.

Sedeo sam na klupi autobuske stanice i buljio u telefon dok sam čekao da dođe bus.

Nekih dvadesetak metara ispred mene, na vrtoglavim štiklama, na stanicu je stigla visoka i veoma jebozovna plavuša. Doduše, nije to moj tip ribe, više volim sitne žene, ni sam nisam nešto visok. Bez obzira na preferencije, u stanju sam da primetim zgodnu devojkicu, nisam slep. Lepo je izvajana, jača, mišićava, ono što bi rekli sportski tip. Ima nešto šminke, ali nije neukusno našminkana. I očigledno ima neki tik sa učestalim mazanjem labela, koji istina veoma elegantno izvodi.

To bi bilo sve što mi je upalo u oko da u narednih nekoliko minuta nisam bio primoran da budem svedok događaja na čiju mi pomisao i sad prolupa čuka.

Iza ćoska, pojavila su se dva mladića, preterano pijana od prethodne noći. Ne bih rekao da su navijači, pre novopečene patriote, pravi nabeđeni i nabildovani babuni sa pola mozga u najboljem slučaju. Rečenice su im bile iste takve, štire i glupe. I sve su bile uperene ka visokoj plavuši. Devojka ih ignoriše, ne skreće pažnju i ne pridaje im značaja.

Posmatram situaciju sa strane i cenim da neće izaći na dobro. Babuni revoltirani izostankom njene reakcije kreću se ka ribi sve agresivnije.

Osećam se kao debil. Nije mi svejedno da upadnem u frku, znam da sam slabiji, a svestan da ću ispasti pička ako samo posmatram. Hvatam se za jaknu, čeprkam po džepovima kao da kriju supermoći. Imam samo još dvesta pedeset kinti u džepu, nedovoljno da zaustavim taksi i spasem nas oboje. U toj uzaludnoj potrazi čujem frku i podižem pogled sa, nažalost nemagičnih džepova.

Prosto ne mogu da verujem šta mi se dešava pred očima. Plavuša dubokim baritonom upozorava dva babuna u naletu besa: "Savetujem vam da odustanete na vreme."

"Jebote, trandža!", konstatuje jedan od njih, a potvrđujem i ja u neverici sa klupe na stanici.

Upozorenje je bilo nesvršishodno, u njihovoj poremećenoj logici ovo je verovatno bio poziv na pravedni rat.

Ubiće je, ubiće ga, pomislih užasnuto još uvek skamenjen i nemoćan da bilo šta učinim.

Dalje se sve jako brzo odvijalo.

Babuni su nagnuli svom silinom u napad i u roku od nekoliko minuta ležali su na pločniku. Plavuša je očigledno majstor neke borilačke veštine, izgleda da je upozorenje bilo skroz iskreno. Bez ikakve frke i drame, kao master Joda, uprkos svom izgledu, onesposobila ih je začuđujuće brzo.

Izvukla je ponovo labelo i namazala ga odlazeći sa stanice, jednako elegantno kao što je i došla. Bacila mi je saveznički pogled preko ramena, u stilu: "Ne sekiraj se, imam sve pod kontrolom."

Valjda je primetila moj izbezumljeni pogled i širom otvorena usta.

Posle nekoliko minuta mi je naišao autobus. Kapiram kako bih, da sam odreagovao na vreme i sve ovo snimio telefonom, ubrzo možda bio malo bogatiji. Internet je čudo, a ovo je Srbija. To bi bila jedina smisljena reakcija sa moje strane.

Nisu joj bili potrebni ni džentlmenska pomoć niti spasitelj. Mogao sam samo da je uzdignem do urbane legende, heroja ili antiheroja, zavisi od ugla gledanja.

Za mene ona je superžena, superheroj, nemam razloga da mislim drugačije.

Suštinski ona je za mene – šmeker.

Ušao sam u autobus i od preostalih para kupio kartu. Dobio sam i kusur.

Najli - Tijana Marinković

Najli je razvezala baletanke i izvadila uloške iz njih. Prsti su joj opet krvarili i zbog toga je osetila bolno zadovoljstvo. Ali ko zna kada će moći da pleše sledeći put. Sada ima zadatak koji nije mogao da čeka. Otišla je da se istušira i spere sa sebe znoj vreo od igre.

Ako uskoro ne zaustavim ovaj virus apatije, stvari neće izaći na dobro.

Njena mutacija nije bila toliko očigledna ali zato ništa lakša da se podnese. Bila je mutant trećeg stepena, neka vrsta empate sa specijalnošću za detekciju usamljenih duša. Mogla je da ih oseti precizno, instiktivno a svojim prisustvom bi bila u stanju da im udahne nešto nalik telepatskom zagrljaju i tako da smanji prazninu usamljenosti koju su drugi osećali. Naravno kao i svaki dar, i ovaj je imao posledicu. Morala je da se izražava ekspresivno i redovno. Zato je delom i postala balerina jer je igrom mogla najbolje da iskaže onaj bol koji je ostajao u njoj od usamljenika kojima je pomagala.

Znala je da mora da ga nađe. Uz njenu pomoć, samo je on mogao da zaustavi virus.

Pa ipak, prošlo je više od pet godina kada je Logan bio poslednji put viđen. Posle uništenja Džin, jedine mutantkinje pete klase i njegove najveće ljubavi, rešio je da se povuče. Iako mu povrede nisu smetale kao običnim ljudima, ožiljci su ostajali unutra. To je bilo njegovo prokletstvo. Beskonačna regeneracija mu je omogućivala dugu mladost i snagu tela ali i osuđenost na večni život u usamljenosti. Zato je samo Najli mogla da ga nađe. Da ga zagrlji iznutra i bar pokuša da ublaži svu tu bol u njemu.

Većina ga je znala pod imenom Vulverin a govorili su da je ovozemaljski život počeo pre više od stošezdeset godina. Sećanje mu je bilo oštećeno od kada su mu u vojnim eksperimentima stavili adamantijum u skelet i učinili ga skoro neuništivim. Zbog toga niko nije pouzdano znao koliko već hoda zemljom. Jedna

od misija profesora Čarlsa Ksavijera, vodećeg mutanta, bila je da krpi komadiće priča ostalih mutanata kako bi mu pomogli da sazna što više o svom životu.

Pričalo se da su Vulverina poslednji put sreli neki od mutanata negde blizu Novog Meksika. Zato je Najli otišla do stana, uzela pripremljen ranac, povela svog psa Čika sa sobom i krenula da ga nađe. Čekalo ju je bar dva dana vožnje pa vremena nije bilo za odlaganje. Dok je vozila razmišljala je kako su ljudi ponovo uspeli da zloupotrebe nauku. Mada nije više ni verovala da su uopšte i počeli iz plamenitog cilja. Virus apatije je tobože trebalo da bude neka vrsta biološkog leka za uravnotežavanje nervnih bolesnika i vojnika sa post traumatskim stresom. Umesto toga, desilo se da su ljudi vrlo brzo preko crnog tržišta krenuli da ga zloupotrebljavaju u borbi sa svakodnevnim stresom.

To je najverovatnije i bio Strajkerov plan od početka, pomislila je.

Pukovnik Strajker je bio zakleti neprijatelj mutanata. Zaslepljen željom za čistokrvnošću, verovao je da su mutanti pretnja čovečanstvu. Najli je ipak mislila da je istina da se Strajker sam osećao inferiorno jer je bio od tipova koji ne praštaju moć. Radio je za vladu godinama kao vojni naučnik i sa te pozicije je sprovodio paralelne tajne projekte. On je bio taj koji je pokušao da Vulverina pretvori u oružje iks ubrizgavajući mu adamantijum i na taj način mu oduzevši ono malo sećanja što mu je ostalo. Na sreću i uz veliku pomoć profesora Ksavijera, to mu nije pošlo za rukom. Od tada je imao brojne pokušaje i planove za uništenje mutanata i preuzimanje moći i svaki put im je pristupao vrlo tajno i organizovano. A ovaj poslednji je skoro pa genijalan, u formi spasonosnog leka kojim će pokušati da stvori naciju apatičnih ljudi kako bi njima lako upravljao. Ljudi bez emocija, bez patnje, bez volje, gomila umrtvljenih zombija će mu poslužiti za formiranje kritične mase. Ako ovo oružje utiče i na mutante, što je Najli osetila na sebi, onda će dobiti zaista moćnu vojsku za manipulaciju.

Zato je Vulverin bio neophodan da ga zaustavi. Na njega ovakve stvari nisu imale uticaj - nijedan otrov nije mogao da deluje toliko brzo koliko brzo bi se njegovo telo obnavljalo. Mora da ga nađe i da ga dovede nazad u školu za mutante, gde će mu profesor Ksavijer izložiti plan za dalje. Profesora su morali

naročito da čuvaju, jer su se plašili da ako bi virus apatije zahvatio najmoćnijeg telepatu na svetu, zaraza bi se širila brže od bilo koje biološke reakcije.

Bila je noć i Najli je zaustavila kola pored motela u pustinji. Zna da sutra mora još da vozi, a i kada pronađe Logana, to je i dalje samo početak.

Izvela je Čika da malo protrči po pustinji i da usput i ona udahne malo hladnog noćnog vazduha. Pored motela nalazio se bar, svratište za kamiondžije i bajkere na ruti 66. Instinkt joj je govorio da uđe unutra, i da će možda saznati nešto o Vulverinu od ovih što su na stalnom putu. Povala je Čika sa sobom, nabacala na sebe vrećaste stvari da ne privlači pažnju i ušla unutra.

Bar je bio prljav, pravi drumski bircuz pun sumnjivih likova. Sela je za šank i naručila viski. Povremeno bi bacala diskretne poglede na okolinu da vidi koga je pametno da izabere za izvlačenje informacija. Stomak joj je radio, odatle joj uvek kreće detektor za empatiju. Na ovakvom mestu imala je baš dosta posla ali svejedno je počela empatskim zagrljajima da oslobađa ljude. Međutim, iz nekog razloga, odmah se osetila iscrpljenom.

„Daj dami viski već jednom“, rekao je čovek barmenu i seo na stolicu do njene. „I meni isto.“

Odmah je znala ko je, iako ga nikad nije videla. Bio je niskog rasta, izuzetno mišićave građe i imao je duge zulufe. Nije mogla da zaustavi osećaj patnje koji je od njega dobijala.

„Ako si do sad naučila da kontrolišeš svoje moći, predlažem ti da to učiniš“, rekao je polunervoznim glasom. „Ne вреди da se iscrpljuješ nepotrebno.“

„Kako si znao šta sam?“ šapnula je Najli zbunjeno.

„Nisi jedina sa instiktom.“

„Možes da me osetiš?“

„Naravno da mogu, od kad si ušla ne daš nam mira sa osećajem smirenosti. Potpuno neprirodno stanje za sve ljude ovde.“

„Ja sam mislila da pomažem...“

„Još jedna od onih koje hoće da spasi svet, divno“, prevrnuo je očima Logan dok je palio tompus i ispijao viski.

„U stvari, došla sam tebe da nađem da bi ti to uradio... Rekli su mi da niko sem tebe ne može da...“

„Šta god treba, ja sam u penziji“, prekinuo ju je grubo. „Mora da je profesorova ideja da me nađeš. Žao mi je što si prevalila toliki put, ali pozdravi ga za mene i ne trudi se uzalud.“

„Ali mogu da ti pomognem sa tvojom patnjom. Dopusti mi makar to ako ne želiš da se vratiš.“

„Umoran sam od popravljjanja mala“, odmahnuo je rukom umorno. „Idi dok još nisi izazvala neku nevolju ovde.“

Platio im je pića i izašao napolje sa tompusom u ustima. Najli je istrčala za njim. Upravo je palio svoj čoper kada je video pored sebe.

„Rekao sam ti da se tornjaš“, promumlao je ne gledajući je.

„Otići ću ako mi dozvoliš da ti vratim makar jednu emociju, jedno sećanje.“

„Možeš to da učiniš sa sećanjem?“ gledao ju je napoverljivo.

„Mogu da probam. Zakačiću se na emociju koja te najviše boli i dok je budem smirivala, ako se osloniš na instikt i prepustiš, moguće da ćeš je doživeti kroz događaj, sećanje.“

Vulverin se nevoljno mrštio ali je ipak ugasio motor. Ceo život je pokušavao da povrati sećanja i sazna nešto više o sebi. Sada možda ima priliku iako više nije siguran da li to i dalje želi. Dosta mu je jurenja oko pravde i nepravde, ratova u kojima je učestvovao u svom dugom životu. Najviše se zapravo plašio da će otkrivanjem sebe kroz svoju prošlost morati da se suoči sa ljubavima koje je zaboravio. Možda ipak ne sada, kada još uvek pati za Džin. Zato je rešio da će da pije viski i puši tompuse dok može, bez spasilačkih akcija i novih ljudi posle kojih opet ostaje sam. Ali, gledajući u Najli, nije mogao da ode.

To je bilo protiv njegove naravi. Pre nego što je umrla, obećao je Džin da će da ostane ukoliko bude potrebno. Nije mogao da ode kada je bio neophodan prijateljima koji su bili nesebični i borili se protiv zla u ovom svetu. Zato je pristao, ne da bi dobio deo sećanja nazad, već da ne bi u potpunosti izgubio sebe. A i Najli je izgledala tako ranjivo i usamljeno dok ga je gledala puna nade. Znao je da mora da joj dozvoli da mu pomogne.

„Ajde dobro mala... Mada ne garantujem da te neće boleti, puno toga vučem u sebi.“

„Navikla sam, otplesaću kasnije“, zbunila ga je.

Uhvatila ga je za zglobove, kratko ga grlila ispod kože duboko unutra i nedugo zatim, pala je na prašnjavi asfalt ispred motela. Čiko se uzvrpoljio oko nje i gurao je njuškom oko kose.

“Dobro sam”, rekla je ne baš sasvim svesna.

„Ludo dete...“, promrmljao je Logan i podigao u naručje. Odneo je u motel da se naspava pa i sam otišao na spavanje.

Ujutro kad se probudio, osećao se mnogo bolje. Pogotovo u vezi sa Džin, kao da je patnja prešla u nadu.

Pogledao je kroz prozor motela i video Najli kako sa Čikom pleše na kiši. Igrala je balet predivno, predano, zajedno sa psom koji se veselo vrteo oko nje.

Sećanja o ranijem životu nisu mu se vratila. Samo je i ovaj put uhvatio sebe da je pustio u svoj život osobu za koju će morati da laže da mu nije stalo do nje.

Profesor će naravno odmah znati.

Znao je čim ju je poslao po njega.

„Čarls, taj prokleti matori učenjak... Uvek je znao kako“, promrmljao je sebi u bradu.

Ispovedaonica - Snežana Ignjatović

Lucija Karmen stane nogom na prvi stepenik prelepe katedrale, podiže tašnicu i iz nje izvuče crne čipkane rukavice pa nastavi da se penje ka ulazu u svetu kuću. Sa njima izgledala je još otmenije. Visoka, savršenih oblina, Lucija zabaci tamnu kosu unazad, zaustavljajući dah prolaznika koji su se našli u blizini.

Na ulasku se prekrstila i pognula glavu pa laganim korakom krenula ka ikoni Bogorodice. Onih nekoliko meštana koji su se molili, jedan po jedan, zaboraviše gde su stali, prateći najlepšu Italijanku Kamenog grada, Matere. Katedralom se širio miris tamjana i ona duboko udahnu. Samouverenija nego ikad, u crnoj, elegantnoj haljini, koja joj je pratila liniju tela i sa velom od tila, koji joj se spuštao do grudi, činilo se kao da je sama boginja sišla s neba.

"Jedino me žena može razumeti... Oprosti mi," izgovorila je tiho spustivši se na kolena u prvoj klupi i gledajući Bogorodici u oči. Kada je osetila da joj je uzvratila pogled, zaputila se ka maloj kabini.

Otac Daniele, koji je već dugi niz godina služio u njihovom selu, znao je njenu tajnu.

- Oče, zgrešila sam... - progovorila je Lucija čim je sela.

- Da? - čuo se glas presvetog iza zastora. Nije joj video lice, ali je mogao nazreti njene prekrštene, duge noge i torbicu u krilu. Ta divna mlada žena nasledila je lepotu od majke koja je umrla na porođaju. Narav je pak imala na oca: bila je tvrdoglava, prkosna i uporna.

- Već smo pričali o tome prošli put. O onome što ste rekli na sudu, o ženskoj lepoti, - nastavila je.

- Jesi li malo razmislila, Lucija? - Sada se već osećalo pobedonosno uzbuđenje u sveštenikovom glasu.

- Jesam oče, razmišljala sam... Čime li sam ga izazvala? - Lucija se zamisli i upade u kovitlac teških sećanja.

Matera je ovog leta vrvela od turista. Lucija je bila veoma uzbuđena jer je posao išao veoma dobro. Porodična poslastičarnica, koju je nasledio njen otac, a sada i ona, bilo je omiljeno mesto predaha radoznalih sladokusaca. Čokoladne torte i kolači pravljene po porodičnom receptu odlično su se prodavali. Ponesena radošću, Lucija je radila do kasno u noć, ni malo ne osećajući napor. Mirisi kakaa, čokolade i kokosa osećali su se barem u dve sporedne ulice oko radnje.

A te jedne vrele večeri, kada je pazar bio bolji nego ikada, Lucija je ostala da spremi nove poslastice za sutra. Sat je odavno otkucao ponoć. Iako je ulica bila pusta, vrata su bila širom otvorena zbog vreline koju su užarene rerne činile nesnosnom.

Dok je topila čokoladu na vrelom maslacu, prepade je muški dubok glas:

- Dobro veče! - reče Toni.

Trgavši se, Lucija proli deo vrelog preлива na šaku.

- Ja sam kriv, prepao sam vas. - krenuo je da joj pomogne, ali se ona pomeri unazad prema šporetu da isključi ringlu.

- Šta ćete ovde u ovo doba?! - upitala je uplašeno, prepoznavši sina čuvenog mafijaškog asa. Pričalo se da mu otac stoji iza nekih mutnih radnji u koje je umešana i policija, a čak se šušalo i o nekom ubistvu mladića iz susednog sela, koji se zamerio ovom razmaženku.

- Ne moraš mi persirati, - osmehnuo se obilazeći oko nje.

- Molim vas, izađite napolje. Radno vreme je prošlo. Rado ću vas sutra uslužiti. - pokušala je da ublaži situaciju.

- Bojim se da nisam od strpljivih mušterija, želim svoj kolačić odmah. - Sada se već osećala dominacija u njegovom glasu.

- Nemam ništa trenutno, sigurna sam da ću vam sutra nadoknaditi. Zapravo daću sve od sebe, - bila je uporna i pomalo nervozna, a ruka ju je sada već ozbiljno pekla.

Na koži se pojavio plik.

- Nije mi se svidelo kako si bila nezainteresovana pre neki dan kada sam sedeo sa drugarima... - nastavljao je Toni žešćim tempom dok mu se lice zajapurilo.

- Nisam želela da ostavim takav utisak. - Lucija se mučno nasmešila, ne bi li ga oraspoložila.

- Šećeru, ja kad želim slatko, ja to dobijem odmah, - napravio je nekoliko brzih koraka tako da se našao tik uz nju.

- Sada je dosta! Ukoliko odmah ne izađete napolje, biću prinuđena da pozovem policiju! - bilo je jasno da njegove namere nisu dobre i ona je ustuknula unatrag, grabeći varjaču kojom je mešala čokoladu.

- Gde ćeš s tim, kučko mala? I tebe i policiju ću sa tim po guzi, - dreknuo je Toni i za tren oka je obuhvatio oko struka, zavrnuvši joj ruke iza leđa.

Lucija je jauknula zbog povređene ruke.

- Bolje se nemoj otimati, možemo lepo da se dogovorimo o našem druženju. Čuo sam da si prava tigrica, - nasmejao se, ljubeći je po vratu. Videla je kako mu puls ubrzano udara i znala je kako mora nešto da preduzme.

Lucija se trzala na sve strane, ne bi li se izvukla. Dobro je znala s kim ima posla i zato se prilično unervozila. To ga je zabavljalo još više. Toni se pripijao uz nju i sada je mogla osetiti njegov nabrekli ud. Nakrivila se jače na desnu stranu, uspela se na prste i ujela ga svom silinom za vrat. On se zaprepastio od jačine ugriza i to ga još više razbesni. Istog trena osetila je šamar na licu od čega se zateturala i pala.

- Bolja si nego što pričaju! - podigao ju je sa poda i okrenuo licem ka radnoj ploči. Zatvorio joj je usta šakom. Tek sada je primetila da je imao tanke, kožne rukavice. I tada je znala, tačno je znala je da se neće izvući. Srce joj je počelo toliko snažno udarati, da joj je pripalo muka od sopstvenog straha.

Toni joj je hitro zadigao suknu i strgnuo gaćice. Zario se svom silinom u nju. A onda još jednom i još jednom. U nekoliko navrata pokušala je da se iskobelja iz kandži ove pomahnitale životinje, ali bezuspešno. Njegova jačina učinila ju je nesusobnom za bilo kakvu reakciju. Odustala je. U jednom momentu, primetila je kako joj se sva mila lica porodice Karmen, smeše. Okačeni na zid, uokvireni u fotografiju, kao da su poručivali: *Jaka si*. Sklopila je oči i obećala je sebi i njima da ovo nije kraj.

Kada je završio Toni zakopča šlic, uhvati je za kosu i okrenu ka sebi. Nagnuo se i polizao ostatke čokolade sa njenog vrata. Sav se stresao od uzbuđenja.

- Davno nisam probao ukusniju čokoladu, - rekao je.

- Gade! - Lucija ga pljunu posred lica. Nasmejao se.

- Moramo se videti još! Preukusan dezert! - okrenuo se i otišao. Ne znajući šta da radi, Lucija je imala još toliko snage da zaključa vrata za njim. Kroz stakleni okvir videla ga je kako odlazi i istog trena se onesvestila.

- Lucija, Lucija, - čula je da je neko doziva. Pogledala je u cirkone na rukavicama koje su se slagali sa onim na štiklama.

- Da, oče? - upitala je zamišljeno.

- Pitao sam te mila, da li si našla neku razonodu, s obzirom na to da si zatvorila poslastičarnicu?

Kada su se poslednji put videli u božjoj kući, sveštenik ju je posavetovao da se bavi nekim hobijem ili da otputuje, kako bi zaboravila sve ono što se dogodilo.

- Da, oče, poslušala sam vas. Upisala sam kurs štrikanja, - odgovorila je. - Kupila sam i kartu za Bali, putovaću.

- To je dobro, da skreneš misli, - rekao je Daniele sa olakšanjem.

- Teško da mi bilo šta može skrenuti misli od tog odvratnog gada - rekla je odsečno.

- Nemoj tako, vreme leči rane. Uzdajmo se u božju dobrotu, - rekao je prekrstivši se i izgovarajući tihu molitvu.

- Eh, pa gde je Bog bio te noći kada je onaj skot ubio sve u meni? - sada je već bila glasnija.

- Pssst, molim te, mila, Bog je uvek sa nama, iako to nekad ne vidimo, - odgovorio je nervozno.

- Nego, Oče, da vas pitam nešto: na sudu ste znali šta se desilo, a niste rekli. Nije mi jasno, da li je to zbog vere? Samo ste rekli da je ženska lepota izvor mnogih grehova. Da li ne smete reći ono što čujete ovde?

Dok se Daniele, nervozno nameštao na stolici, ona nastavi:

- Mogli ste kazati istinu, Toni bi bio osuđen, a vi biste dokazali da zaista služite Bogu... - zaustavila se - Ili se varam?

- Umiri se, molim te. Dobro znaš da nije bilo dokaza, Toni je imao rukavice, nema otisaka. Nema svedoka. - Istog trena se ujeo za jezik zbog poslednje rečenice koju je izgovorio.

- Haha, nema svedoka?! Koliko svedoka je potrebno? Nisi ništa rekao na sudu jer si se usrao! - Sada je već bilo vreme da se ispovedi do kraja.

Daniele se uspravi u svojoj stolici. Žuljao ga je svaki deo tela.

- Nemoj tako mila, šta sam ja znao zašto Toni boravi kod tebe. On je lep, stasit momak. - Daniele je pokušavao da se ispetlja iz situacije.

- Koliko ti je platio da ćutiš? - Lucija je spustila ton. Zapravo, nije je ni zanimalo šta će odgovoriti. Lagano je otvorila tašnu, pazeći da ne zakači čipkane rukavice. Iz tašne je provirila igla za štrikanje. Daniele primeti ovu sjajnu dugačku iglu i pomisli gde je druga. Istog trenutka oseti snažan ubod u grkljan. Iskolačio je oči, ali nije ništa mogao da kaže, čulo se samo muklo krkljanje. Lucija je skinula rukavice i lagano ih spustila u torbu.

Zatim se nagnula prema svešteniku i šapnula mu na uvo:

- Druga igla je kod Tonija. Silno je želeo da se vidimo još jednom... Nema dokaza, nema otisaka, a nema ni svedoka časni Oče. - Daniele sklopi oči, a Lucija sasvim polako izađe iz ispovedaonice. Kada se spustila niz kamene stepenice Božjeg hrama, zaustavila je taksi.

- Molim vas na aerodrom. - rekla je vozaču koji je odmeravao božanstvenu ženu u ogledalu. - Putujem danas.

Propuštena šansa – Snežana Ignjatović

Filip je vrištao. Dok sam ga pomahnitalo vukla za ruke, gušio se od plača.

- Ne daj me, mama! - plakao je. Što sam se više upinjala da ga istrgnem iz ruku nepoznate kovrdžave žene, nekakva sila me je vukla za struk. Koprčala sam se s nogama u vazduhu. Režala kao razjarena životinja. Taman sam krenula da zamahnem pesnicom ženi u lice, kada se začuo glas mog muža:

- Saro! - viknuo je takvom silinom da je, čini mi se, probudio čitav komšiluk.

Otvorila sam oči. Vladimir me je držao za struk, skoro pa odignutu u vazduhu. Naš šestomesečni sin bio je na podu, pao je sa kreveta. Držeći svoje čebence, neutešno je jecao. Krenula sam da ga uzmem na šta je on izbezumljeno počeo da urla. Vladimir me je nežno pomerio u stranu i sam ga podigao.

- Jesi li dobro? - gledao me je u oči.

- Sanjala sam da ga otimaju.

Stajala sam na krevetu kao Kip slobode. Srce je tuklo, a vilica stezala. Htela sam prozboriti nešto, ali reči nisu izlazile iz usta. Tresla sam se. Kosa i spavačica su mi bile skroz mokre. Osetila sam težak, opor miris znoja. Odvratno. Spustila sam pogled. Bilo me je sramota. Prolazila sam težak period posle porođaja. Hormoni su me rasturali.

- Neću da idem na taj razgovor za posao! - ciknula sam besno, odjednom.

- MTB je najača banka u gradu – odgovorio je Vladimir tiho, pomilovao Filipa, pa spustio njegovu glavu na svoje grudi da ga umiri.

- Mrzim ekonomiju, hoću da budem fotograf! - iskezila sam se.

- Imaš diplomu, imaš preporuku. Drugi bi vapili za takvom šansom! – Zaćutala sam. Mrzela sam te njegove rečenice koje su mi nabijale grižu savesti.

Samo tri sata kasnije sedela sam u kancelariji direktora banke. Isfenirana i našmikana zagledala sam se u svoj odraz na zastakljenom ormaru. *Oči su mi ostale lepe, tople*, pomislila sam, *sve ostalo se deformisalo. Da li je to najviše što mogu?*

Iz misli me trgnu ćelavi debeljuškasti dasa sa par lokni sa strane, kome su se pantalone usecale u zadnjicu. Ustala sam i pružila mu ruku:

- Sara Rabrenović.

- Dušan Ilić, izvršni direktor filijale MTB, - rekao je ponosno. Spuštala sam se u stolicu, prekrštajući noge, vodeći računa da jednako nakrivim štikle

bordo cipela. Pogledom je ispratio ovaj moj pokret, nakezivši se levim brkom i obrvom sa iste strane.

Listao je moj CV.

- Vi ste po preporuci, - prokomentarisao je i podigao pogled ka meni, tako da mu se ćela podigla unazad. Za trenutak mi se učini poznat. Docrtah mu, zamišljena, još par lokni i nešto duže zulufe. Iste sekunde mi je sinulo: žena iz sna!

- Gđo. Rebrenović? - trgla sam se.

- Pitam vas, da li ste spremni na prekovremeni rad? Mislím da ostanete malo duže? - Mangupski je mrdao obrve, želeći da ispadne duhovit. U trenu se setih jućerašnje Filipove povraćke i poželeh da istu izbljujem po njemu. Ustala sam, uzela bordo tašnu i krenula ka vratima.

- Naravno, to je plaćeno! - rekao je nešto glasnije, sada bleđeg lica.

Ponovo sam pogledala svoj odraz, ćinio mi se lepšim nego kada sam ulazila.

- Nisam ja za te ekonomske kalkulacije! - promrdala sam obrvama u istom ritmu kao on malopre.

- Uozbiljite se, propuštate veliku priliku! - rekao je oćajan.

Nasmešila sam se, vragolasto mu namignula i izašla.

Osam života - Lenka Gatić

Ispod majice na kojoj piše *radoznanost*, tačno na mekom prevoju između grudi i stomaka, stvara se perla znoja, koja klizi do pupka i nestaje, dok sledeća još užurbanije dobuje po koži i golica me.

Skoro istim tempom, kišne kapi slivaju se niz prozor krcatog trolejbusa već dvadeseti minut zaglavljenog na Slaviji.

Popodnevni špic u Beogradu.

Špic i nevreme.

I gladni, umorni mi, što žurimo kućama da predahnemo pred sutrašnju novu rundu.

A tek je ponedeljak.

Iza vozača, tamo gde žene obično odlažu cegere sa pijace i srednjoškolci sedaju čak i kad ima slobodnih mesta, jedna devojčica bori se sa snom. I posustaje.

Glava joj klizi i sve jasnije otkriva nespretno zalepljen poster. A na njemu poznate oči.

Gledam te i prvi put shvatam da imaš iste oči kao moj otac.

Frojd se zagrcnuo na nebesima i u to ime evo i groma.

Kako to ranije nisam primetila? To je to.

Mutan pogled, kao da si pokušavao da gledaš pod površinom Dunava, a onda izronio baš kad zalazi Sunce, pa su se pomešale boje peska, mulja i reke, oko sitne, užarene zenice.

Uvek suzne, a nasmejane. Tople.

Takve oči imala je i nana.

Radoznalost je sada već prilično mokra.

Ni posle toliko vremena nisam ravnodušna na tvoj lik.

Devojčice, ne zaljubljujte se u zvezde! Konzumerizam će uništiti romantiku, a onda vas još doveka peći na ražnju, dodajući moću vaših sopstvenih telesnih izlučevina koje stvaraju njihove reklame.

Taman kad izronite iz bunara očajja, naći će se koji bilbord, TV ili muzički spot da vam ponovo vrati glavu pod vodu.

Kad bih samo mogla da skrenem pogled na drugu stranu... I kosmos kaže može!

Pokvaren trolejbus, svi napolje!

Bar ne moram više da gledam u tvoje ćaletove oči.

Kad evo te i sa druge strane.

Kosmose,

brate,

jebi se.

Ala je dobar ovaj rat - Lenka Gatić

Nama, deci devedesetih, najduži raspust u životu nije bio onaj između srednje škole i fakulteta.

Bilo je to mnogo ranije, negde oko trećeg osnovne, kada je počelo bombardovanje.

Milina. Dugi, sunčani dani i igranje do besvesti.

Od sirene do sirene, roditelji su nam dozvoljavali da radimo šta god bismo poželeli. Sada shvatam da su iz straha da ne doživimo sledeće jutro činili sve što su mogli kako bismo ovaj komad zemlje zapamtili kao raj.

I bilo je rajski.

Ekipa – bajs, roleri, trotinet i skejt, niz brdo do Dunava, pa u sledećem krugu menjaža.

Kad se premorimo, uskočimo u bilo čije dvorište da krademo voće. I samo tih dana, niko se nije ljutio.

Kad se oglasi *šizela*, idemo na popodnevnu dremku, a kad odzvoni *smirela*, vreme je za sladoled.

Meni, Leni, uvek su kupovali *Leni*. Valjda su mislili da je to super fora, iako sam im sto puta rekla da više volim *Kapri*. Brat je provalio kako sticajem novih okolnosti uspeva da izmoli ledeni sladoled, iako ima problem sa krajinicima. Od tada je tražio jedino *Rumenka*.

Otvarali smo ih tek kad uđemo u dvorište, a onda se zavalimo u pletenu ležaljku između dve breze i vičemo: „Ala je dobar ovaj rat.“

Kad su nam dolazili gosti nismo bili toliko oduševljeni, tada se kupovao onaj dosadni porodični sladoled.

Jedino zanimljivo kod njega bilo je to što kada se izvrne naopačke i dalje ostaje u kutiji.

Čarolija.

Jednom mi trik nije uspeo. Plašeći se batina pokupila sam sladoled sa trotoara, oprala ga u kupatilu i vratila u kutiju, nadajući se da to niko neće primetiti.

Sećam se da smo nakon toga neki sladoled jeli i ne sećam se da sam dobila batine.

Eto, toliko je bio dobar taj rat.

Izdajnik - Marta Grim

Četiri vojnika prenosila su unakaženi leš u šatorskom krilu. Leva noga visila je neprirodno uz nosila, kao da je za telo vezuju samo meko tkivo i koža. Vojnici spustiše tovar na zemlju, a onda ga podigoše i posadiše mlitavo telo na stolicu kraj iskopane rake.

Pet pucnjeva odjeknuše u noći kao jedan.

Začu se tup udarac tela o zemlju.

Vrisak, ponovo.

Milan je sedeo uspravljen u krevetu dok mu se znoj cedio niz lice i grudi. Ko zna koji put je ovo sanjao. A što je više pokušavao da tu noć izbacii iz glave, sve ga je više proganjala u snovima i podrivala odavno zagnojenu ranu čiji je smrad samo on osećao.

S vremenom, izdaja prijatelja padala mu je sve teže. Ranije je taj čin nazivao drugačije: odanost, dužnost prema partiji i budućim generacijama, častan gest pravog komunista. Za domaće izdajnike i kapitaliste došlo je vreme za naplatu. On je bio na pravoj strani.

Mogao je da pozove Marka i kaže mu da se skloni, možda je mogao i da potegne neke veze, ali sad više ništa od toga nije bilo važno. Uostalom, Marko je bio tvrdoglav i nije slušao nikoga. Lepo mu je predlagao da se pridruži partiji, a on se uvek pravio pametan i sve je mogao sam. Istina, stvarao bi ni iz čega nešto i uvek našao način da zaradi bez obzira na to koliko je vreme bilo teško. I da pomogne, kad god je i kome god je mogao. Eto takav je čovek bio Marko. Dugo nakon njegove smrti po beogradskim kafanama su se ispredale priče o toj gromadi od čoveka, i kako ga onomad streljaše na pravdi Boga. A svaka od tih pripovesti zakucavala je još po jedan ekser u sanduk Milanovog ništavnog postojanja.

Tamni oblaci nadvili su se nad trgom. Stajao je na balkonu i zamišljeno gledao u daljinu. Priželjkivao je smrt, ali je se i bojao. Boga se nije plašio, u njega nije verovao - ali šta ako gore sretne Marka?

Odjednom, pažnju mu odvuče zanosna plavuša u crvenoj haljini. Kišobran joj je skrivao lice, ali njene duge noge i nonšalantno njihanje kukovima govorili su sve što je bilo potrebno. Pogledao je nevoljno u svoje međunožje, ne pamti kad mu se poslednji put pošteno digao.

A i šta se pa kod njega pošteno dešavalo?

Sat je pokazivao 6:36. Nasuo je sebi veliku čašu žestine i njen sadržaj prosuo sebi u grlo. Jedino mu je to pomagalo da bar na trenutak odagna taj ukus promašenosti i kajanja. Pogledao je u svoj odraz na prozorskom staklu.

Dobro ti jutro Milane.

Propuštena šansa – Marta Grim

Na pločniku je ležalo njegovo beživotno telo. Nakon što je skočio, misli su mu munjevito jurile kroz glavu.

Nalazio se u vrtlogu davno proživljenih trenutaka. Slike su se ređale jedna za drugom noseći davno proživljena osećanja. Čitav mu je život prolazio pred očima i nije više mogao da razluči da li on to prolazi ili mu se dešava.

Nakon trenutka u kome je, činilo mu se, stala večnost, ponovo je bio svestan ne samo sebe već i nečega mnogo većeg. Čulima, koja su dobila novu osećajnost, mogao je da opazi sve što ga okružuje na potpuno drugačiji način.

Kroz korenje drveća, jurila je svetlucava svetlost koja je prožimala svaku žilicu. Ista svetlost strujala je i kroz ljude, i sva živa i, kako mu se činilo, neživa bića. Svetlost koja ih je okruživala pravila je razliku. Oko biljaka i drveća bila je u prelivima sive boje, a oko ljudi mogao se videti spektar različitih boja. Drugačiji kod svakoga, u zavisnosti od misli i osećanja koje bi gajili u sebi.

Bio je to fenomenalan prizor.

Samo trenutak nakon pada, zažalio je zbog svog postupka i propuštene šanse da za sebe stvori bolji život i da ga ispuni smislom. Sada je shvatio da je život smisao sam po sebi, a da je sve što je propustio da uradi, bio samo način da to primeti.

Svetlo u daljini ga je sve više privlačilo k sebi. Donosilo je duboko osećanje ljubavi i mira u koje je želeo što pre da uroni čitavim svojim bićem. Jasno je mogao da oseti sveprisutnost nečega mnogo većeg od svega onoga što je do sada iskusio čulima.

Iz svetlosti, u susret su mu išli žena i muškarac. Što se nje tiče, nije mu trebalo mnogo da je prepozna: bila je to njegova majka. Osetio je kako mu talas ljubavi prožima čitavo biće. S druge strane, on mu je bio nepoznat. Muškarac mu se blago nasmešio, pružio mu je ruku, a on je sa punim poverenjem prihvati. Dodirnuvši ga, postade mu jasno odakle ga poznaje: to je isti onaj čovek kojem se kao sasvim mali obraćao i povremeno ga viđao u ogledalu i snovima. Često mu je pomagao da vidi ono lepo u sebi i drugima. Kasnije, kada je porastao učinilo mu se da ga ponekad čuje, ali je mislio da je to uobrazilja.

Opet je bio pored njega. Sada je bilo vreme za pregled proživljenog života iz koga se upravo vratio. Nije bilo straha i osude, samo dubokog razumevanja. Znao je šta treba da promeni. Nadahnut proživljenim osećanjima i prizorima, nestrpljivo je čekao u redu za povratak.

Uronio je sa ushićenjem nazad.

Želim da pričam o tebi - Sanja Hiblović

Zovem se Tatjana. Nadimak mi je Taša. Imam neverovatnu priču koju ne mogu da zadržim za sebe jer to nije samo moja priča. To je priča i mog najboljeg druga, koje me prati od uzrasta adolescencije i još uvek traje. No, nije to samo naša priča, to je priča svih ljudi koji ne mogu da nađu sebe, koji misle da nisu zaslužili da žive.

Sve je počelo u uzrastu kada sam imala šesnaest godina, na moru. To je bio period kada sam želela krila, kada hormoni bujaju i kada gledaš oko sebe sa strepnjom, ali i željom da postaneš glavna ličnost iz romana koje čitaš na plaži dok ti mama maže leđa da ne izgoriš, a tata gura breskvu u ruku jer vitamini su bitni u vrelin danima. Kada se nalaziš u centru uragana koji kupi sa sobom sve koje imaju tvoje osobine i brzo, bez ikakvog strpljenja žele da oprobaju ono što se zove ljubav. Ili sam barem ja maštala o romantičnoj ljubavi i nežnim poljupcima na plaži uz zalazak sunca: ruka u ruci i pogled ka pučini. Ipak, ubrzo sam shvatila da mnogi žele samo letnju avanturu koja bi se završila kada bi koferi bili spakovani, a povratkom u rodni grad prestao bi svaki kontakt. Neko bi malo patio, neko brzo otpatio: uglavnom su devojke ostajale u suzama čekajući da telefon zazvoni i pitale se zašto se *on* ne javlja.

Moj san o ljubavi imao je određen početak, sredinu i kraj. Okej, kraj bi uvek bio isti: živeli su srećno i zadovoljno do kraja života. Ali za celu tu razradu više nego značajan je bio i horoskop u tatinim *Večernjim novostima*. Bila sam ljuta na mamu što se nije sećala sata i minuta mog rođenja; tako me je uskratila za podznak koji je sigurno imao dosta uticaja na mog Strelca. O planetama, sazveždima, kućama i ostalim stvarima, u toj meni nepoznatoj nauci, ništa nisam znala ali tešila sam se time da ni o struji ne znam ništa, a opet mogu da je koristim. Zato mi je svaki dan bio izuzetno važan savet napisan u tih nekoliko rečenica. Kada bih naletela na nešto što mi ne odgovara, bila bih duboko nesrećna i dan mi se odvijao baš u tom smeru.

Nego, da se vratim na priču. Jednog popodneva, čini mi se treći dan našeg letovanja, dok sam čuvala mlađeg brata koji se igrao u pesku, kopao rupe i pravio kule (koje su ličile na sve drugo osim na kule od peska), ispred mene je prošao jedan dečko. Visok, tamne kose, naočare za sunce, preplanuo. U trenutku sam se trgla, setivši se upozorenja drugarice: ne gledaj nikada preplanulog dečka. To je znak da je dugo već na moru i da je vreme da se vrati kući. Gledaj one blede, tek su stigli i imate vremena da se zabavite.

Dok je samouvereno prolazio pored mene, osetila sam žmarce niz kičmu i leptiriće u stomaku koji su se sudarali od uzbuđenja. I nisam mogla da ih zaustavim. Mislim da su i na njega naleteli svom snagom jer je sklonio naočare i naše oči su se spojile. Uvukla sam stomak, trudila se da dovedem u red mokru kosu, da se ne smejem previše zbog fiksne proteze i duboko se kajala što nisam obukla nov kupaći kostim. Pa ipak, nekoliko trenutaka pogled mu je bio slepljen sa mojim i činilo mi se da uranjam u pesak kao u živo blato. Koji minut kasnije, on je nestao.

Danima sam maštala o njemu, osvrtna se oko sebe u nadi da ću ga sresti. Nervirali su me moji, njihovi prijatelji i razgovori bez ikakvog smisla. Njima je jedini cilj bio da mi uvale mlađeg brata na čuvanje. Danju, na plaži, glava mi se okretala kao sovi koja traži plen, nadajući se da ću ga videti. Imala sam osećaj da bih najradije izašla iz svog tela i onako lagano pošla u potragu za njim. Uveče pak, satima bih pred večernji izlazak sedela ispred ormara probajući garderobu koja mi se činila da mi uopšte ne stoji. Naravno kad mi je mama sve kupovala i izgledala sam kao Jehovini svedoci. Zato sam se jedno jutro požalila tati umiljatim, nesrećnim glasom.

„Tata, pa ja ću se ubiti! Nemam šta da obučem!“

„Taša, ponela si iz Beograda dva puna kofera.“ Mamin glas bio je pretnja ocu da ne podleže mom vapaju za pomoć.

„Tata, zatvoriću se u sobu i patiću. Molim te razumi me. Završila sam prvi razred gimnazije sa odličnim. Zbog vas sam se žrtvovala i trudila! Ja bih se

zadovoljila i vrlo dobrim uspehom. Tataaaa..." U oči pune suza unela sam svu toplinu dok su me njegove gledale sa ozbiljnom zabrinutošću.

„Ljubavi idi kupi ono što želiš“, dohvatio se za novčanik. Brzo sam ga poljubila i izletela iz hotelske sobe dok je mama negodovala: „Kako ona tebe obrlati u sekundi...“

Na sve to, pun pogodak je bio i današnji horoskop. U *Novostima* je lepo je pisalo da je dan upravo za nove nabavke i ja sam jednostavno sledila savet kosmosa. A u *Ilustrovanoj politici* je za ljubav pisalo: Strelac konačno baca svoje strele ravno u srce nove ljubavi. Jedino mi nije bilo jasno kako to da su ljudi na celoj planeti podeljeni na dvanaest istih sudbina i da bi danas toliko puno strela letelo svetom... Pa čak i da moja mama, Strelac kao i ja, sa toliko godina, više od četrdeset, da baca strele ka novoj ljubavi. Smešno. Bolje da se poklopi ušima i čuva svog matorca, takvu dobričinu nigde više ne bi našla. Ipak mora da je tajna u podznaku. Sat rođenja bi trebalo da piše u izvodu matične knjige rođenih. Čim se vratim kući potražiću ga.

Kupila sam kratku majcu i plitke farmerke koje sam morala da povlačim na gore kada sedim. Za svaki slučaj, prvi put u životu uzela sam i cipele na štiklu i tašnu u boji cipela. Ok, morala sam samo malo da vežbam da mi hod izgleda prirodan jer štikle nisu bile baš stabilne na kaldrmi starog grada. Ili ja nisam bila stabilna na štiklama.

I, kao što to obično biva, baš to veče pre povratka u Beograd u buci diskoteke, najlepše muško stvorenje na svetu pojavilo se ispred mene. Osmehnuo se. Dovoljno da mi se noge odseku, obrazi postanu vreli i da mu odgovorim nesigurnim osmehom. Tačnije rečeno poluosmehom jer me je drugarica opomenula da pod neonskim svetlom moja proteza dobija oblik čeljusti i pravi stravičan efekat.

Kada je prošao pored mene, nastavila sam da đuskam, ali muziku nisam više čula. Nisam više ništa ni videla. Mrak. Sve mi je postalo nezanimljivo i glupo i želela sam samo njega opet da ugledam.

Razočarenju nije bilo kraja jer je ubrzo došlo vreme da se vratimo u sobe. Njega, kao za baksuz, nigde. I drugarica i ja smo imale policijski sat. Moj tata možda ne bi, ali njen bi sigurno došao da nas traži i to bi bio blam godine. Krenule smo zajedno i ona je uletela u hotel a ja sam se uputilla prema plaži. Htela sam bar na kratko da tugujem sama. Bila sam baš tužna. Taj dečko je imao nešto posebno u sebi. Njegov hod, kosa, oči, osmeh; zaljubila sam se na prvi pogled. Sama pomisao da sutra putujemo nazad i da neću nikada više da ga sretnem budila je u meni osećaj praznine.

Sedela sam na ležaljci tako dobrih petnaest minuta, a odnekud je dopirala tiha muzika. Površina mora se presijavala pod svetlošću reklama još uvek otvorenih lokala.

Grupica mladih ljudi je prolazila pored mene sa flašama pića u rukama. Jedan od njih je čak nosio i gitaru. Čežnjivo sam ih pogledala: sigurno su bili stariji od mene i ne pod kontrolom roditelja. Možda su i sami došli na letovanje. Nedugo zatim, krajičkom oka primetila sam da se poslednji mladić u grupi zaustavio. Morala sam da se okrenem. Bože! Priviđenje!

„Ćao! Gotova diskoteka? Šta radiš ovde sama?“

Tugujem za tobom.

„Pozdravljam se sa morem. Sutra putujem.“

„Dođi s nama malo.“

„Vrlo rado.“ sramežljivo sam rekla misleći na reakciju svojih roditelja kada shvate da se nisam vratila na vreme.

Minuti su prolazili kao sekunde i već sam skoro dva sata bila sa njima. Sedeli smo jedno do drugoga, ramena su nam se dodirivala. Ne znam da li je i on bio svestan toga ali moje rame je bilo kao pod anestezijom. U mraku nisam dobro ni videla ostale oko sebe, uživala sam u muzici gitare i lepom glasu dečka koji je pevao. Povremeno bih se pogledala sa Karlom kako sam ubrzo saznala da se moje priviđenje zove. U stomaku mi je nešto mahnitalo. Nebo je postajalo sve mračnije. Alarm: moram da se vratim u hotel, matorci će me zadaviti!

„Društvo, moram da idem, ujutru putujemo. Hvala vam na provodu.“
Jedva sam skupila snage da to kažem. Sigurno su po tome znali da sam klinka, nedorasla njihovom društvu, beba koja mora kući.

„Sledeće godine na istom mestu u isto vreme, potraži nas“, rekla je jedna devojka velikodušno.

Karlo je odmah ustao.

„Otpратиću te! Odmah se vraćam.“

Podrhtavala sam i nisam ni smela da ga pogledam. On je hodao pored mene i tiho pričao, kao da je odjednom stidljiv a do tad je bio glasan i nasmejan.

„I tako... Sutra već putuješ Taša? Baš mi je žao. Ja ostajem ovde celo leto, imamo kuću. U Beograd ću krajem avgusta. Možemo da se vidimo ako hoćeš?“

„Bilo bi mi drago!“

A onda, baš na uglu hotela, prišao mi je sasvim blizu i spustio usne na moje. Do tada sam brinula o svemu: o protezi, o tome da nisam nešto pogrešno rekla, o tome kako mi izgleda kosa, ali onda je odjednom sve nestalo. Stajala sam kao ukopana držeći čvrsto njegovu ruku da ne padnem. Taj prvi poljubac imao je snagu svih strela koje su tog dana letele po svetu i završile ravno u mom srcu. Trenutak koji nikada neću zaboraviti. Prislonio me je na zid i to je bio pravi potez jer bih se srušila, noge su mi se tresle i bila sam nemoćna. U kosi sam osećala njegove prste. Kada je svoju ruku počeo da spušta sa mog vrelog vrata prema grudima, izmakla sam se.

„Moram da idem!“

Njegov osmeh u mraku se jedva nazirao. Zagrlio me je i prošaputao „Taša... Jedva čekam da se vidimo opet.“

Nisam želela da se opet zaglavim u njegovom naručju i odgurnula sam ga i otrčala do sobe. Tata me je čekao budan. Preduhitrila sam svaku njegovu reakciju:

„Tata molim te izvini. Izvini, izvini! Ništa loše nisam uradila, veruj mi.“

„Ššš“, učutkivao me je. „Probudićeš mamu i izbiće treći svetski rat! Pričaćemo sutra.“

Uvukla sam se tiho u krevet. Usne su mi gorele, srce mi je još uvek neobuzdano tuklo. Vraćala sam slike i proživljavala ponovo svaki trenutak. Emocije su kao uragan vladale mojim mislima.

A onda, tik pre nego što sam utonula u san, sam se setila. Naglo sam iskočila iz kreveta. Telefon, pa telefon! Nisam mu ostavila broj telefona, niti sam imala njegov. Približila sam se tati: „Spavaš?“

„Pokušavam.“

„Mogu li molim te da izađem na par minuta?“

Tata je već sedeo na krevetu. Brzo je ustao i povukao me u kupatilo, posmatrajući mamu koja se meškolji u krevetu. Gledao me je izbezumljeno, već je bio ljut.

„Šta ti pada na pamet? Jesi li poludela, za dva sata moramo da ustanemo! Putujemo, ako si zaboravila!“

„Tata, ali radi se o životu ili smrti!“

„Ne dolazi u obzir, već si preterala! Vraćaj se u krevet, sutra ćemo razgovarati!“

„Tata, baciću se sa balkona!“

„Baci se, ali nećeš odavde da izađeš kroz vrata!“

„Dođi sa mnom ako se plašiš da ću nešto strašno da uradim“, pokušavala sam uzaludno da ga ubedim.

„U krevet!“

„Mrzim te!“

Bacila sam se na krevet. Proganjale su me misli o Karlu. Rođena sam pod nesrećnom zvezdom, mislila sam. Jednom u životu kad mi se desi nešto lepo,

umesto da budem srećna moram da osećam nešto suprotno. Bol, samoću, strah. Ne znam ništa o njemu. Nikada ga više neću sresti.

Dok smo se truckali u kolima do Beograda, misli su mi lutale. Tata bi me povremeno gledao u retrovizoru, a prvi put kada smo se zaustavili da mama protegne noge i da jedemo sendviče, odveo me je na stranu i upitao me:

„Šta se desilo sinoć? Mogu li sada nešto da učinim za tebe?“

„Kasno je tata sada“, uzdahnula sam plačno. „Upoznala sam jednog dečka i pošto sam žurila zbog tebe i mame i vašeg glupavog policijskog sata, zaboravila sam da mu dam broj telefona.“

„Odakle je taj dečko?“

„Iz Beograda.“

„Pa dobro, srešćete se“, slegnuo je tata ravnodušno ramenima.

„I sam znaš koliko je to moguće u Beogradu! Ko zna u kom kraju živi, gde izlazi? Da smo iz Pržogrнца možda bi bilo nade da ga vidim! Ništa ti ne razumeš a mama posebno! Nego, jesi li kupio novine danas?“

Želela sam makar da pročitam šta zvezde imaju da mi kažu, da nađem utehu bar u njima iako su daleko.

Kao i Karlo...

Tajna u staroj komodi - Sanja Hiblović

Zrak sunca se s mukom probija kroz guste procvetale krošnje i osvetljava deo ispucale površine stare klupe.

Nesigurni koraci starice remete tišinu usamljenog parka. Približava se klupi, osvrće se oko sebe i sporo spušta na nju, pridržavajući se za zardali naslon. Duboko uzdahne. Jednom rukom stegne tašnu, a drugom otvara medaljon i gleda požutelu fotografiju tek rođene devojčice.

“Molim te tata još samo minut. Molim te!” Grčevito je prislanjala bebu na grudi dok joj je neobuzdani jecaj tresao umorno telo.

“Ti si moja, zauvek moja. U mom srcu, u mojim mislima, u mojoj duši, u svakoj pori. Ti si jedina svetlost koju imam. Budi srećna. Neka te kroz život štiti dragi Bog. Neka delić ovog trenutka ostane urezan u tvom malom srcu. Oprosti mi. Molim te, oprosti mi”, šaputala je prislanjajući maleno lice uz svoje, upijajući miris i mekoću njene kože. Usnama je mazila tanušnu kosicu svoje ćerke. Dala joj je ime Luće. U zemlji u kojoj je rođena, Luće je značilo svetlost.

Hladne ruke njenog oca otele su svetlost iz njenog zagrljaja. Zauvek.

Na dan punoletstva, Majra je sedela pred starom komodom. Dok je gledala svoj odraz u ogledalu i četkala kosu oštrim i sigurnim pokretima, pitala se:

“Ko sam zapravo? Pod maskom živim zadovoljstvo, a pitanja iz prošlosti se gomilaju i ne daju mi mira. Dovlačim stvari za sobom, trpam ih i gomilam... Nema prostora za nešto novo u meni. Pobacaću sve. Ništa mi ne treba osim slobodnog prostora - u meni i oko mene. Želim da povratim sjaj na licu. Gledaj se Majra, jesi li zadovoljna onim što vidiš? Naravno da nisi. E pa draga, uhvati se u koštac sa životom,” pokušala je da se nasmeje osmehom koji je ličio na grimasu.

Uveče, pred večernji izlazak i slavlje, sa strepnjom kako će primiti vest, ali ne mogavši više da drži tu tajnu u sebi, majka se obratila ćerki:

“Majra, moram ti nešto reći. Bojim se, ali ti ćeš me razumeti...”

“Mama, znam šta želiš da mi kažeš. Pre nekoliko godina tražila sam nešto u tvojoj sobi. Vratanca komode nisu bila zaključana. Našla sam tvoj dnevnik“, ustala je i zagrlila majku koja je skamenjena stajala.

“Ti i tata ste moji jedini roditelji. Nikada nemoj više o tome da mi pričaš.“

Auto staje uz ivičnjak i Majrin pogled odluta ka velikom parku.

“Mama ne brini, uradila si pravu stvar. Nećeš se pokajati.“ govori joj njena ćerka Luće.

“Dušo, nikada nisam htela da je upoznam. Ti si pokrenula u meni tu želju. Ne znam da li je sve ovo bilo pametno...”

“Pričala sam sam bakom pre njene smrti. Iza one velike slike na zidu, bila je sakrivena ceduljica sa imenom i datumom rođenja tvoje biološke majke. Po njenom imenu si dobila ime Majra. Tvoje pravo ime je Luće. Baka je verovala da na taj način odaje zahvalnost ženi o kojoj skoro ništa nije znala, a koja joj je poklonila sve u životu. Zato je insistirala da se ja zovem Luće, to je bilo tvoje ime koje su morali da promene. Rekla mi je da nikada nisi htela da je tražiš. Ali ona je bila uvek spremna da ti pomogne samo da si to želela. Pre nego što je baka umrla, htela je da i ja znam da si usvojena. Da ti budem pokretač i podrška.“

“Nisam mogla da želim neku drugu majku osim nje, neku drugu porodicu osim te u kojoj sam bila željena i voljena. Nije mi bila potrebna neka žena koja me je, kako bebu, ostavila.“

“Mama, požuri sada, čekaću te u kolima koliko god bude potrebno. Zovi me ako bude želela da i mene upozna.“

Majrini žurni koraci se usporavaju. Ugledavši drvenu klupu na kojoj sedi žena pognute glave, zastaje. Okleva da nastavi dalje. Iako su sasvim blizu, hod joj je sve teži, bolniji i neodlučniji.

Na maloj razdaljini susreću se neboplavi pogledi dve žene. Pogledi koji se prelamaju igrom svetlosti, igrom života i njegovih čudnih putanja koje su ih dovele do parka u bojama proleća i do stare, istrošene klupe.

Starica ustaje, stežući medaljon. Diše duboko. Upija hodajuću svetlost koja joj se približava. Majra se trudi da ne obraća pažnju na ubrzane otkucaje srca.

Dve žene, odvojene pedesetogodišnjom provalijom, gledaju se nemo, bez snage. Ista krv teče im kroz vene, isti bol im zabija bodlje u duše. Nepokretne, gledaju jedna u drugu dok im se slivaju suze koje plamte od emocija. Starica ispušta tužni vapaj koji se tolike godine skrivao u njoj. Telo joj se povija u grču. Ptice sa krošnje uplašeno odlepršaše. Lepet krila zaglušuje jedva čujno izgovorene reči: "Zagrli me, molim te, zagrljaj me!"

Na travnjaku se vidi samo jedna senka; dve žene se utapaju u zagrljaj.

Luće, dirnuta prizorom, izlazi iz kola, naslanja se na njih i sakriva lice drhtavim rukama. Prepušta se emocijama. Iznenada, oseti nečiji dodir na ramenu. Brišući suze podiže glavu i pred sobom vidi prelepu devojkicu.

"Ona žena tamo je moja baka." govori devojkica.

"Ona druga je moja mama." Luće joj se nežno nasmeši.

Ruke su im se dodirnule i spojile u čvrst stisak.

"Zovem se Luće."

"I ja isto!"

Zagrlile su se.

"Oduvek sam znala da baka ima i ćerku koju je dala na usvajanje i po kojoj sam dobila ime. Uz našu porodicu je uvek bila njena senka. Baka nikada nije imala hrabrosti da je traži. Ceo život je patila. Nikada sebi nije oprostila slabost pred odlukom svog oca. Kada je shvatila da će postati majka, njen momak je nestao. To je bila sramota koju, da se saznala, njen otac ne bi preživeo. Kada si stupila u kontakt sa njom, srušili su se mračni zidovi i pred njom se otvorio život."

Držeći se za ruke približavale su se staroj klupi u parku pored koje su majka i ćerka još uvek stajale u zagrljaju.

"Bako, pronašle smo još jednu svetlost."

Starica je je prišla devojkici. Rukama joj je obuhvatila lice i dugo je gledala. U borama su joj se skrivale rane prošlosti, a u osmehu jedina sreća koju je oduvek priželjkivala.

Majra pogleda u nebo i duboko udahne.

"Tetka, nećeš da me zagrliš?" upita je devojkica a Majra pruža ruke prema njoj.

Nebom se smenjuju oblaci prošarani plavetnilom i sunčevim zracima odakle se nazire rascvetala krošnja čije latice kao da padaju po nekoj novoj životnoj stazi.

Osećanja su bila snažna toga dana. Skidajući šminku sa umornog lica, opuštена na kožnom tabureu, Majra je posmatrala sopstveni lik u ogledalu stare komode svoje majke. Kao kada je bila devojka.

“Jesi li srećna? “

“Neizmerno.”

“Sad si se uverila da je strah samo proizvod naših misli. Pronašla si svoju porodicu.“

“Uvek sam je imala.“

Otvorila je vratanca komode i izvukla dnevnik svoje majke.

Nežno je prešla preko požutele fotografije.

Iste kao u medaljonu žene koja ju je rodila.

Ružica - Neda Stevanović

Ružica je rukom pomjerala zavjese ukrašene ružičastim cvjetovima. Nošeni snagom vjetra, žučkasti listovi lipe padali su na ulicu i prekrivali trotaor. Duboko je uzdahnula. Još u donjem vešu, držeći u ruci šolju kafe iz koje se vihorio oblak topline, osjetila je hladnoću koja je strujala kroz nju. Prislonivši tankovijasto tijelo na zid, zagledala se u nepoznate osobe čije su se figure jasno vidjele sa prozora stana koji je gledao na drvored pored zgrade.

Ružica je voljela posmatrati ljude. Bila je osoba koja je voljela analizirati. U posljednje vrijeme, ponajviše svoj život. Shvatila je da ponekad time sebi otežava. Toliko je puta pomislila kako bi voljela da neke stvari samo pusti da neprimijetno prolaze kroz njenu svakodnevnici. Ali, nije mogla, koliko god se trudila. Ništa u svom životu nije tek tako puštala. Čak, predugo je držala sve ono što je mogla još i ranije ostaviti iza sebe. Pogrešne ljude, bolne situacije i teške misli.

Shvatila je da je neko ko se lako vezuje. Za snove pokrpljene krhkim nadanjima, za očekivanja koja su rasla u njoj, ni sama nije znala od kad. Bila je neko u čiji život su se lako gnijezdili svi oni koji su to željeli. Pa i mnogi ljudi za koje joj se činilo da više nisu imali mjesta biti tu. Sada, gušila ju je gužva svega onog što se previše pohabalo, ispralo i otuđilo, a još uvijek je bilo teret na leđima koja su se pokušavala probiti naprijed.

Zasitivši se monotone bezličnosti koja je počela oslikavati njenu realnost, previše je zalazila u taj unutrašnji mozaik koji se sve više otkrivao pred njom. Laganim hodom, na prstima, kao da se ušunjala u samu sebe. Odlučila je zagrebati. Željela je vlastitim noktima, sve dok ne prokrvare, počupati sve ono što je zidove njenog šarenog svijeta prebojvalo u sivilo koje nije mogla tako lako opisati ni sebi ni drugima.

Luda misao, često praćena i tegobnim osećajima njenog tijela, uselila je u nju početak jedne neobične priče. Kao da je rekla sebi da je vrijeme za neke nove početke. Za neku novu sebe. Tačno da ponekad nije znala ni kakva je sad, pa kako bi mogla znati kakva želi biti? Ali znala je da se nešto mora promijeniti. Iako ju je njena kukavičja ljenost ponekad vezivala tako jako za sve ono što je mislila da može biti drugačije, nešto u njoj je govorila da nema mnogo vremena. Da je vrijeme da se krene. Mjesecima ju je mučilo isto pitanje: „Da li sam tu gdje treba biti?“

I dalje su se kroz prozor odvijali mali dramski trenuci u kojima su likovi punili njenu maštu gradeći sopstveni unutrašnji odraz u ogledalu. Bilo je nečeg nadrealnog u igranju igrice uma sa ulogama nepoznatih lica sa ulice. Davala im je slobodu da svi oni budu kakve ih je zamišljala, slobodni da se izraze kroz odbacivanje granica. „Ovaj čovjek je toliko zbunjen, ne zna šta bi od života. Ali,

možda ga baš briga za to... A ova žena? Po sigurnom hodu u visokim potpeticama, po zabacivanju kose, širokom osmijehu: ona je sigurno ispunjena, zaljubljena. Koketira sa životom..." prošaputala je. Zamislila se nad posljednjom rečenicom. Otpila je gutljaj kafe i na trenutak zatvorila oči.

Sjetila se, ljeto 2007. godine. Sparno, avgustovsko veče. Ispijajući posljednji koktel pred polazak, prišao joj je visok, stariji dječko, Vuk Pavković. Zaljubila se u njegovu tihu narav. Opčinio ju je svojom racionalnošću. „Znaš Sanjči, on tako čvrsto stoji na nogama! A znaš mene, ja sam ti uvijek bila u oblacima. I baš zato smo jedno za drugo. Katkad ja dignem pogled ka gore, a on me vraća čvrsto na tlo.“, opisivala je Ružica drugarici. Samo sada, deset godina kasnije, nije bila sigurna koliko dugo je gledala u pod nekih blijedih očekivanja, zaboravljajući sve ono sa čim je ušla u vezu. Previše je u posljednje vrijeme posrtala ka tlu na kojem se gubila u zamršenim scenarijima svog emotivnog svijeta. Suviše često. Kao da je okolo tražila krivce za sve ono što osjeća, zaobilazeći najvažniju osobu. Samu sebe. I to ponajviše bježeći od osjećanja koja su se polako rasplamsavala u njoj: otuđenost, zbunjenost i nedorečenost.

Čulo se otključavanje vrata. Na stolić natrpan knjigama, spustila je neispijenu šolju kafe. Brzim pokretima obukla je kućnu haljinu i prekrila grudi. Od skora, često je to radila. Čutke, krijući se od njega. Prelazila je preko te navike, praveći se da u tome nema ništa čudno, kao da nisu supružnici, kao da već nije vidio sve ono što je nosila na sebi i u sebi. Kao da je mislila da će krijući vanjsku golotinju, uspjeti sakriti i ono što ju je izjedalo iznutra.

„Ej draga, šta ima? Nisi nigdje izlazila?“, prišao je Vuk poljubivši je u obraz.

„Ne, nisam. Tu sam, sve vrijeme... Šta ima kod tebe?“, upitala ga je dok su misli još previrale po njenom umu, i ne saslušavši odgovor koji je dobila.

Prišao joj je i jako privukao k sebi. Rukama je obuhvatio njen struk ljubeći je po vratu. Oštrom bradom joj je dodirivao lice i tražio to isto u njenom pogledu: strast koja je nečujnim koracima tražila hodnike i izlazila kroz odškrinuta vrata njihovog braka.

„Baš si mi lijepa u toj haljini, dugo je nisi nosila.“, rekao je tihim glasom u kojem se slutila želja muškarca za ženom koja je stajala pred njim. Nasmiješila se, bez i jedne riječi.

Osjetila je njegove ruke na sebi, dok su se zavlačile ispod haljine. Snažno je zaranjao svoje prste u njene butine. Zatvorivši oči, prepustila se njegovim dodirima. Hladni, parališući osjećaj obuzimao joj je tijelo. Nepomično je stajala. Jednom rukom mu je pridržavala kragnu košulje, dok je drugom stezala rub haljine.

„Ružice, ne znam šta se dešava sa tobom.” povukao se primijetivši njenu nezainteresovanost. “Ponovo isto... Pa dokle više?”, Vuk je pustio, pognuo glavu i izašao iz sobe.

Nije bilo prvi put.

Sjela je na krevet. Zabacivši glavu unapred dok joj je duga crna kosa padala na ramena, uzdahnula je. Osjetila je stezanje u grudima. Bolna praznina koja joj je tjerala suze na oči, probudila je strah. Nešto se rušilo u njoj ali nije bila jaka da to prizna. Bar ne sada.

„Ima vremena, polako... Diši Ružice...” rekla je tiho, osjećajući da je trenutna bol ponovo izrodila dva suprotna osećaja: jedan jak koji je znao da u njoj postoji sva snaga ovog svijeta, i drugi, slab, koji je odlučio da nastavi stari život jer nije znala kako drugačije. Nije željela misliti o toj borbi. Na trenutak, lakše ih je bilo utišati i prepustiti se onom što je već radila. Dopustiti navikama da nadjačaju to njeno ja koje se previralo u davno zaključanom dijelu njene ličnosti.

„Vuče, spavaš li?” pronašla ga je kako leži u bračnoj postelji. Skinuvši haljinu sa sebe, podvukla je golo tijelo pod pokrivač.

Dok je kružnim pokretima ruku prelazila preko njegovih leđa, trudila se da u sebi probudi bar djelić onog što je nekada bilo između njih. Ponekad, nije to bilo tako teško. Ali nije ni slutila da će lažna snaga koju je sama sebi podvaljivala, vremenom početi uzimati previše od nje kako bi utolila glad iluzije.

Do vruga i muž - Neda Stevanović

„Ovdje, kod hotela“, rekla je taksisti. Pružajući novac jednom rukom, drugom je povlačila kratku crvenu haljinu do koljena. Sparni, avgustovski dan. Kapljice znoja na licu topile su sloj šminke kojim je prekrivala podočnjake.

Koračajući pločnikom, uzima cigaretu iz torbice. „Imam vremena za jednu.“ Nije želela da puši pred roditeljima. Povlačeći dim, pogledala je desnu šaku. Na domalom prstu ju je vrebala praznina na koju se jedva navikavala.

„Jebena burma.“

Pažnju joj privukoše sirene automobila. Mladenci, izlazeći iz auta, pozdravljali su goste. Bilo je već krajnje vrijeme da pođe. Čekalo ju je mjesto u svadbenom salonu.

Probijajući se kroz gužvu, došla je do stola.

„Saška, već sam pomislila da nećeš doći!“

„Nikako mama. Red je da se dođe, rodbina smo“, poljubila je majku u obraz dok je sjedala pored nje.

Gledajući mladu i mladoženju, zavrtiše joj se slike u glavi. Slično slavlje, srećni osmijesi, sve oči uprte u njih dvoje. Dugogodišnja veza krunisana je svadbom. A sad, iste te oči uprte u nju nekoliko godina kasnije, nakon razvoda.

„Nemoj da ostaneš sama. Udaj se opet“, počela je majka, dok se sklupčani bijes budio u donjem predjelu stomaka.

„Mama, nećemo opet“, izustila je tiho uzimajući čašu vina.

„Prolaze godine. Trebaš rađati. Kako ćeš bez muža?“ Ova rečenica probola je tanku opnu lažne snage koja ju je nosila već deset mjeseci koliko je prošlo od rastave.

„Mama, molim te!“

U Saški je počelo sve da kipi te je uzela čašu i ispila posljednji gutljaj vina.

Majka je voljela Saški davati savjete čak i kada ih nije tražila. U njenim očima, sama žena, tih godina, nosila je žig kojim se nikako nije mogla ponositi u društvu.

Dok su se mladenci spremali za prvi ples, primijetila je praznu stolicu za stolom. Majka, vidjevši zbunjenu pogled, pokaza rukom na mjesto pored nje:

„Dolazi tatin kolega sa posla. Hoćemo da vas upoznamo. Evo, stiže...“

Baćena u vatru trenutka u kojem nije znala kako da odreaguje i pokajavši se što je uopšte došla, Saški su se oči napunile suzama.

„Da li je ova žena u potrazi za mužem?“ rekao je muškarac koji je odjednom stajao pored nje. Nije uspjela ni da ga pogleda. Izrevoltirana lošim humorom nepoznatog muškarca i smiješkom na majčinom licu, Saška je krenula da uzme torbicu s namjerom da se skloni, ali je zapela za čašu vina. Čaša, koju je nekoliko trenutaka prije konobar napunio, prosulo se po majčinoj haljini, zajedno sa riječima koje su se grčile u stomaku dugo vremena:

„Ne tražim muža. Pusti me više s tim i idi do vraga!“

Skrećući na trenutak pažnju na sebe, upijala je radoznale poglede gostiju. „Idite svi do vraga!“ rekla je sebi u bradu i u ritmu pjesme svadbenog plesa, ponosnim hodom, izašla je iz salona.

Boreći se da udahne vazduh, dok joj je cijelo tijelo drhtalo, shvatila je da se osjeća lakšom usled riječi koje je izrekla. Lakše uprkos srušenim majčnim iluzijama.

A najviše zbog upravo smrskane misli da se mora pravdati drugima za svoj život.

Zapalila je cigaretu, a zatim pozvala taksi.

Alisin iskaz - Dušica Zlatarić Živković

Na levoj strani klupe sede članovi porote: gušter Bil zapisničar, pospani Puh, Beli zec i Ludi Šeširdžija.

Na desnoj strani, porotnici.

Beli Zec trubom oglašava početak suđenja.

„Kriva je! Odrubite joj mozak“, naredi Kraljica Srce.

„Zašto samo mozak?“, usprotivi se Kralj Srce.

„Previše razmišlja... Mozgom“, zaključi Kraljica Srce.

„A čime bi trebalo da razmišlja?“, zapita se Beli zec, gledajući kazaljke na satu.

„Srcem“, odgovori Kraljica.

„Kada sam razmišljala srcem, mozak je zaključio da tugujem bez razloga“, primeti Alisa, šokirana da joj se uopšte sudi za ovako nešto.

„Mozak navodi razloge i zato ga treba odrubiti“ odgovara odrečno Kraljica Srce.

„Mogu li ikako razmišljati bez razloga?“, priupita Alisa molećivo. Ipak joj je bilo stalo do razmišljanja.

„Možeš, samo bez mozga“, podiže pospanu glavu Puh.

„Kako ću živeti samo srcem, ako ne bude imalo razloga da tuguje ili bude srećno?“, zabrinu se Alisa.

„Živećeš kao i do sada, ali razlog za to kako se osećaš ti neće biti potreban“, odgovori joj Šeširdžija.

„Dovoljno je samo da budem živa bez ijedne emocije?“

„Tako je! Živa si dok srce bude kucalo u tebi, a to može biti i zauvek, a može i nastaviti da postoji i posle zauvek. Sa emocijama se to nikada ne zna“, zaključio ludi Šeširdžija, a zapisničar, gušter Bil, to sve zabeleži pisaljkom koja je tako glasno škripala da se urezala svima u mozak ako su ga do tada i imali.

„Hoćeš li živeti sa mozgom ne znajući kada će on da te okrivi i osudi na smrt ili želiš zauvek da živiš bez mozga?“, umeša se Puh.

„Kriv je mozak“, presudi Kraljica Srce. „Neka se porota povuče i donese presudu“, naredi Kralj Srce.

„Stanite. Sama ću sebi da presudim. Usuđujem se da primetim da porota nema mozak i zato ne može da presudi da li je kriv nečiji mozak!“ U tom času Alisa ustade sa porotničke klupe i svi članovi porote padoše na drugi kraj klupe.

„Odrubite joj mozak! Previše priča s razlogom“, naljuti se ponovo Kraljica Srce i zbog porote koja ju je sada gledala sa poda okrenuta naglavačke.

Alisa je u tom času primetila da je toliko odrasla da je njena glava probila krov sudnice. Iskoračila je ka oblacima i jednom korakom preskočila sve rekavši:

„Danas sam toliko porasla do svoje veličine da shvatam da koliko god da si nekada mali, dolazi dan kada ćeš postati veliki i koliko god da ste vi za mene bili veliki, danas ste postali mali. Nikada nećete moći da se popnete na ovu klupu bez moje pomoći. A ja sada idem, moram da žurim, samo sam izgubila vreme čekajući da vi primetite moju veličinu.“

Beli zec potrča za njom, ali je Alisa toliko velike korake pravila da je bila daleko ispred njega.

Sladoled -Dušica Zlatarić Živković

Svečana muzika najavljuje ulazak svadbene torte. Gosti zajapureni, u ritmu ili van njega, izvode prefinjene pokrete, još otmenije okrete, kako ko, u zavisnosti od popijenog alkohola, lagano prestaju sa koreografijom kojom, očigledno, izražavaju kreativnost. Bar ih tako vidim. Svi oni ozareni, kao jedan okreću se ovim brižljivo odabranim taktovima, divnim tonovima koji se uvlače u dušu svakog od njih.

Tačno sam znala da ću odabrati pravu melodiju koja će da raskravi i najpasivnije posmatrača. Čak su i oni nepopravljivi, zabodeni u stolice, koji su gledali koliko opuštenog i detinjastog sveta đipa uz svaku muziku, cupkali na svojim mestima. A bilo je svega, od Silvane do Nirvane, da svačije srce zaigra. Mladi se ne zamera ništa, spisak muzičkih želja bio je moj, ne po mom ukusu, nego za svakog po nešto, tako da me svi vole.

Mladoženja se slagao, slegao ramenima. Njegovi su mahom ovi nepomični za stolovima. I nije da neće da se pomere, podržavali su njegov ljubavni izbor, već eto, tako, baš je detinjasto glupirati se i skakati toliko. Prenuh se iz te psihoanalize stalno istih likova, budućih rođaka, kolica sa tortom su upravo pristizala.

Okupljeni svatovi, sada već u ritmu, pljeskaju. Torti su tapšali svi, više nego i samim mladencima, al' 'ajde. O našem prvom plesu za koji sam, kao bivši koreograf, uvežbala još četiri plesna para, mojih studenata, da ne govorim. Ne mogu da kažem da je to ravnodušnost sa njihove strane, više neupućenost u umetničko izražavanje. Najviše su, svakako, pljeskali mom budućem mužu koji nije naučio ni osnovni korak za vreme tih priprema.

Baš da vidim lica gostiju kada budu shvatili da na vrhu mladenačke torte nema onih šećernih figurica mlade i mladoženje. Takav kič mi ne treba, pored ovih divnih svilenih traka kojim je svaki sprat svetlobež torte bio obmotan. Bez mašnice, naravno. Ma kakvi, niko to nije primetio. A dala sam sve od sebe, potrudila se da lični stil utkam u svaku pojedinost, od ručno izrađenih

pozivnica, buketa pravog cveća po stolovima zabodenih u voće, do torti sa najotmenijim ukrasima, biranim duže od same venčаницe.

Fotografije poslastica i ukrasa su nezaobilazna pojedinost u albumu fotografija i govore o stilu svake svadbe. Jedva sam čekala te torte, svaku sa jedinstvenom dekoracijom. Međutim, kada su krenuli da ih unose, svaka od tih torti izgledala je drugačije. Od jedne je ostalo dve trećine torte, drugoj je nedostajala jedna petina, treća je bila načeta.

Zavrtelo mi se u glavi, ispustila sam nož kojim je trebalo da isečemo prvo parče mladenačke torte. Prebrojavala sam sve moguće situacije koje su mogle da se dese u toj kuhinji u kojoj se odvio masakr mojih torti. Dolazeći do daha, osetila sam u ustima kašičicu sa parčetom mladenačke torte kojim me je mladoženja spretno nahranio. Kad je pre uspeo da dohvati nož i iseče tortu? Zaista sam ostala bez daha. Ne od torte, već od besa. Kiptelo je sve u meni. Da li je iko primetio te ranjene torte? Moju ranjenost? Ko je bez mog znanja mogao uopšte da uradi takvo nedelo i zašto? Istržem ruku iz muževljeve, očigledno je sam isekao prvo parče zajedničkog života. Hodajući ka kuhinji kao kauboj u najotmenijoj haljini koja je prkosila već viđenim venčanicama bez stila, osmehujem se usput onim istim gostima zarivenim u pod, tek da ne bih opsovala pre dolaska na mesto zločina.

Ne znam šta sam im rekla, i ko je sve i šta govorio od konobara do šefa sale. Šef kuhinje je čas odlazio, pa mi prilazio, i tako naizmenično. Zureći u neku paru, tu u kuhinji, čujem muziku kako prelazi na nedozvoljeni ritam.

Sledeće što čujem je: „Izvinite, naša greška, nismo smeli da je poslušamo, ali bila je tako jasna i odlučna. Zahtevala je da se od svake torte iseče po malo i spakuje u već pripremljene plastične posude, da vaši gosti ponesu.“

Tajac. Šef nastavlja još brže:

“Evo naš majstor poslastičar pravi najukusniji sladoled. U Italiji je pekao zanat, u Austriji razradio. Sad će on da izađe s kolicama i serviraće im sve ukuse koje ima.“

Moji gosti? Nisu moji, to su oni zabodeni u pod od početka do kraja. Sa tortama ispod stolova.

Izlazim potpuno umirena, ne zbog drugih gostiju koji će biti posluženi sladoledom, već svojom uznemirenošću, a opet pomirena sa činjenicom da se njegova majka nikada neće promeniti. U želji da, pre samog sečenja i posluženja obezbedi rodbini po dodatno parče torte, uništila je najbolji deo moje kreacije. Nema lepih fotografija, nema onih očekivanih, svi već uveliko fotografišu gospodara sladoleda i aplaudiraju mu više nego što su i samim mladencima.

Едно благодарам - Slogana Madžova

Неделно утро. Есенското сонце се бореше со надвиснатите облаци над градот. Во смрачената соба лежеше мојата убава Елена. Бледите образи ја истакнуваа нејзината болест. Леукемија. Веќе цела година се измачува со несвестицата, гадливоста и слабоста. Не станува од креветот. Постојано лежи. Колку само болка може да предизвика болеста на милото чедо.

- Елена ајде миличка станувај! Погледни денеска ќе има сонце. Благиот ветер ќе ги растргне облаците. Ајде да се прошетаме до парк, убаво ќе ти дојде чист воздух, сонце.

- Не сакам. Уморна сум.

- Но ајде миличка, заради мене ако не сакаш за себе. И јас ете од дома не сум излегла веќе со денови.

- Ајде, но неможам долго да се движам, знаеш.

Се подготвивме и излеговме. Сонцето веќе продираше низ облаците. Ветерот тивко ги галеше нашите лица.

- И? Ти се допаѓа ли шетањето? - ја прашав откако одминавме скоро половина од патот кон паркот.

-Убаво е мамо, заеш дека јас отсекогаш сум сакала да се шетам. Се радувам што ме натера да видам колку е убаво да си надвор. Есенските бои ми го земаат здивот. Само малку ми студи. Повторно чувствувам вртоглавица. Немам сили за понатаму.

- Ајде ќе го скратиме патот. Одиме преку плоштадот. Немој да се плашиш, ти си силна, ти можеш, ќе издржиш миличка. Таму ќе се одмориме на една клупа.

Ја поминавме улицата и влеговме на плоштадот. Ја седнав на првата клупа. Бледилото ја покриваше целата нејзина убавина. И устата и очите мислам дека и беа бели.

- Мамо, мене не ми е добро, јас неможам да дишам! - и додека зборуваше го свлече своето слабо тело покрај моите нозе. Се онесвести.

Елена, мамино што ти е мило?!- почнав да викам на сет глас. Срцето ми застана. Што му направив на детето. Не требаше да ја изнесам. Мислите ме убиваа додека ја тегнев со сета сила да ја кренам од ладните плочи. Тежеше. Немојна уште повеќе се вознемири.

- Елена, мило, отвори ги очите! - плачев и се молев обидувајќи се повторно да ја земам в раце. Наеднаш почувствував топлина на рамото.

- Дозволете да ви помогнам - рече мочето кое веднаш ја зеде в раце и ја легна на клупата. Ги подигна нозете и од ранецот извади шише вода и почна да ја мие по лицето и вратот, удирајќи ја по образите. Стоев со прегризана усна и гледав како војникот ја буди. Рацете ми беа во грч. Телото ми тежеше, додека во срцето чувствував студ.

- Не плашете се. - ми рече. Еве се разбуди. Ништо не и е.

Погледот на Елена се задржа на неговото лице. – Ви благодарам војнику- му рече обидувајќи се да се поткрене на клупата за да седне.

- Нема за што, тоа ќе го стореше секој но ете сега јас се најдов овде. Се надевам ќе ти биде добро, јас заминувам. Помина деновите за одмор, а возот мене нема да ме чека во 6 36 часот поаѓа со мене или без мене-се насмевна и појде.

- До видување!- извика и брзо зачекори кревајќи ја раката за поздрав.

Останав немо да гледам како се губи во далечината. На клупата до Елена остана и заборавениот чадор и моето каење што не реков ни едно благодарам.

Početak u mraku – Alex Adam

Maja je sedela na klupi na terasi i teško disala. Pokušavala je da se umiri misleći o običnim stvarima; evo baš je bila dobra odluka napraviti ovu klupu, upotpuniti je debelim, udobnim jastucima i stvoriti ovu oazu mira i udobnosti. Više i nisu sedeli u dnevnoj sobi: ovde su jeli, odmarali se, čitali i družili se s prijateljima. U periodu od aprila do oktobra, kroz stan su samo prolazili i izlazili pravo na terasu. Maja je obožavala da uz čaj ili vino posmatra nebo. A najviše je volela mrak na terasi; da ga gleda i pita se šta to ima iza njega.

Evo i večeras, srećom, sama je, pa sedi i smiruje se. Osluškuje iz dubine zvukove ulice, automobile, žamor i dovikivanja. Volela je da čuje grad, da gleda krovove oko sebe i svetla na prozorima.

Večeras je ona tamo, u tom mraku. Sama.

Upravo je pregurala premijeru značajne predstave. Sve je bilo izuzetno. Obožavala je, oduvek je obožavala da bude na sceni. Sve uloge igrala je s istom željom: da postane junakinja koju je pisac imao u glavi kada je pisao komad. Predstava je bila fenomenalna, svi su bili više nego odlični i publika je osetila energiju glumaca; disali su kao jedno. Kada se po završetku podigla zavesa, dobili su ovacije i pljesak od deset minuta.

Dok su se klanjali, popaljena su svetla u sali i Maja je pogledala publiku. Primetila je da neki muškarac stoji kao da je na ulici s rukama u džepovima, naslonjen na neki nevidljivi zid i gleda u nju. Nemoguće – gleda u sve nas, u ceo ansambl, govorila je za sebe. Ali uznemirenost koju je osetila i misao koja joj se javila – da joj je poznato to držanje, taj nonšalantni stav, osmeh u očima - vodili su je ka prepoznavanju. Sve oko nje je stalo. Glasovi su se udaljili, nije više čula pljesak. Samo dve sekunde u proticanju vremena, a ona je imala osećaj da su prošli sati dok ga je gledala, a i on u nju.

To je bio Damir. Njen Damir. Sve oko nje je postalo lelujavo, eterično, svi ostali ljudi delovali su kao da su od gume. Čim su se sklonili sa scene, brzo se presvukla i još uvek našminkana pobešla na neki od službenih izlaza.

Žurila je, skoro da je trčala kući, dok je telefon u tašni bez prestanka zvonio. Znala je da je zovu iz pozorišta. Ne beži se nakon premijere. Međutim, nije mogla da ostane i da nastavi da glumi onu Maju tamo; divnu sagovornicu, nasmejanu, uvek spremnu za saradnju s novinarima i PR-ovima. Ne, ne večeras.

I eto je na ovim jastucima, u njenom marku. Razmišlja o Damiru. Nije ga zaboravila. Uvek je postojalo u njoj to da su oni postojali. Bili su par pre nekih petnaest godina. Bio je njena jedina potpuna ljubav. Mnogo su se voleli. I svađali su se, uh, još kako, ali bez zameranja, bez gorčine koja traje. Vrlo brzo nakon upoznavanja i euforičnog početka veze kad ne znaš šta ti je važnije, da li da s

tom osobom pričaš, grliš se ili vodiš ljubav, kad bi naprosto sve to istovremeno, stalno, počeli su i da žive zajedno.

Tokom tih godina, oboje su se posvetili profesionalnim uspesima. Maja je živela kroz posao i kroz njihovu ljubav. Damir je doktorirao biologiju i bio predan naučnik. Međutim, koliko god da je uživao u radu i u svakom trenutku nadograđivanja sebe, toliko je ludeo od ograničenih sredstava, nerazumevanja sistema i sastavljanja kraja s krajem. Lagano, ali potpuno, umorio se od života u ovom delu planete. Znao je da može više i hteo je više. Da uspe, da stvori, da napravi.

Zbog svega toga je konkurisao na neke od prestižnih fakulteta u inostranstvu i vrlo brzo su počele da mu pristižu ponude. Došao je čas kada je mogao da izabere. I to za njih, nadao se. Maja je tih godina uveliko radila, imala stalni angažman u pozorištu, snimala neku seriju. Obožavala je to što radi, živela je za glumu. A Damir je hteo da otputuju i da ona ostavi sve, barem na neko vreme. Imao je mnogo ideja kako da reše svoju budućnost, na koji način da oboje budu srećni.

Maja nije prihvatala nijednu. On nek ide, ona će ostati. I tako su nastavili da žive, vole se i iščekuju kraj koji je imao datum Damirove avionske karte. Poslednjih mesec dana samo su se svađali, ćutke grlili i vodili ljubav. Kad se prisećala tog vremena, pomšlja kako u tom periodu nisu izgovorili ni jednu jedinu ličnu rečenicu, već samo funkcionalne: ko šta kupuje, da li se čekaju i tako.

Nedelju dana pred njegov odlazak, Maja je shvatila da je trudna. Kakvo uklapanje vremena – on odlazi, ona ostaje. On mora otići da bio potpun. Iz istog razloga ona mora ostati. Oboje svesno žrtvuju njih. A ona je trudna.

U Majinoj glavi to je sve samo opterećenje, nema sentimentalnosti. U njoj postoji samo ljubav prema Damiru i poslu. Zna da i on isto oseća. A oboje su već odlučili da žrtvuju ljubav. Dete bi ga zaustavilo, znala je. On je ne bi ostavio u takvoj situaciji. I bio bi srećan i sve bi bilo u redu, ali sigurno bi u nekom momentu kad bi sedeo za nekim bezveznim stolom i borio se s nekom bezveznom birokratijom u njemu počelo da gori ono – šta sam sve mogao da uradim da sam otišao odavde. I ona zna da bi videla to što gori u njemu i to bi onda počelo da je izjeda. Ubila bi ih krivica. Nije želela takav scenario. Zato sama, bez njega, odlučuje da žrtvuje i trudnoću.

Nekoliko nedelja nakon odlaska, vratio se da budu zajedno. Ali, saznao je šta je uradila. Kada je priznala, pogledao ju je kao da ne shvata šta to ona izgovara, a onda se savio, spustio glavu među kolena i počeo da plače, da se lomi, potpuno skrhan. Stajala je iznad njega, tekle su joj suze, bila je slaba, a ruku je zaustavila iznad njegove glave, jer je u deliću sekunde shvatila da će se, ako ga dodirne, sve raspasti.

Otputovao je nakon nekoliko dana i više se nisu videli. Ona je, nakon njegovog odlaska godinama tugovala. I neumorno radila. Uostalom, izabrala je svoj poziv i stavila ga ispred Damira, ispred svoje ljubavi. Tako je odbrala i živela je u skladu s tim. Ali nikako nije uspevala da ponovo zavoli nekog.

I onda, potpuno neočekivano, na letovanju, prepustila se udvaranju lokalnog „galeba“. Zgodnog, preplanulog, nasmejanog, koji ju je zavodio, recitovao stihove, svirao joj gitaru samo, radio sve što se očekivalo od njega. Zaljubila se kao devojčica. Sve vreme se smejala. Osećala se slobodnom i oporavljenom. Najlepšom. Letovanje, a i oni, trajali su dva meseca. To što je doživela, konačno je stavilo tačku na nju i Damira. „Galeb“ se javio još nekoliko puta, čak je i došao kod nje u Beograd, ali kad ga je videla kako hoda asfaltom kroz neki sumoran beogradski dan, shvatila je da je nekako previše nedefinisan, bled, da se bezveze smeje i da joj je teško da sedi s njim.

Ali od te letnje romanse, krenula je dalje i ljubav se vratila u nju. Volela je – neke uspešnije, neke tek onako, ali je volela i bila voljena. Doduše ne uvek u istom trenutku, ali bila je ponovo ona stara. U jednom momentu zaljubila se čoveka kome se potpuno posvetila kao i on njoj. Živeli su zajedno. Sve je bilo potaman. Karijera i ljubav. Dosegla je mir.

Usput je čula da se Damir tamo negde oženio, da ima decu, da je izuzetno uspešan. Uvek je znala kada je dolazio u Beograd, ali nisu se sretali. Pitala se da li je gledao njene predstave. Nije ga videla u gledalištu, sve do večeras..

Trglo ju je zvonjava telefona. Javila se njena koleginica Tina, skoro šapatom.

- Hej, draga je l' ti Igor tu?

- Hej! Nije tu, na službenom putu je. Šta bi?

- Damir te traži po gradu!

Onog trena kad ju je Tina pozvala, Maja je znala koju vest joj nosi. Osetila je kako je došao trenutak kada će je Damir potražiti. Zato se i onoliko izbezumila videvši ga u pozorištu.

- Čuješ li? Majo? Uključi se, reci mi šta ćeš? Pazi, nakon toliko godina!

Tina je brbljala kao neka šiparica, vidno uzbuđena. - Šta ćeš da radiš?

- Daj Tina, ništa neću da uradim, a i mi nećemo sad da pravimo strategiju i da išta planiramo, - rekla je Maja tiho, jer se bojala da ako počne da govori normalnim glasom, da će i drugi čuti sukob koji je u sebi osećala. O, htela je da ode da ga vidi, da priča s njim i da ga pogleda u oči. Itekako je htela. A opet je

osećala da to ne treba da uradi. I nekako joj se činilo da bi viđanje s Damirom bila mala izdaja Igora.

- Znam da je u gradu. Videla sam ga u pozorištu večeras. Otišla sam – tiho je prošaputala. Nemam pojma zašto sam to uradila. Sedim večeras ovde i razmišljam. Zašto sam pobjegla?

- Ovako ćemo. Ti ostani tu, a ja ću da odem po njega u pozorište i da ga dovedem. Moraš se videti s njim, moraš saznati zašto te traži, zašto nakon ovoliko godina. Mora biti tako! – navaljivala je Tina.

Završile su razgovor, a Maja je konačno skinula pozorišnu šminku s lica, presvukla se, sela u svoj mrak i čekala.

Po drugi put je večeras zvono, ovoga puta na vratima, vrati u stvarnost. Damir je stajao ispred, isto onako nonšalantno, i s istim osmehom u očima.

– Hej lepotice! Od kad se nismo videli?

Od tona njegovog glasa, od tog pogleda, od svega onog što je u njoj izranjalo negde iz dubine – nije mogla da progovori. Ćuteći, izmakla se u stranu i pustila ga uđe. Prišla mu je blizu, onako skroz blizu. Oči u oči. Stoji, gleda ga, on joj uzvraća pogled. I shvata da je sretna. Sretna što je on tu. Ona to isto vidi u njegovim očima. U tom trenutku sigurna je da uopšte ne želi ništa više.

Damir je privlači, prislanja njenu glavu na grudi, i uvlači ruku u njenu kosu. Ona se pribija uz njega, usklađuju im se otkucaji srca.

Ćute, a oboje osećaju - da su tim zagrljajem sve rekli.

Posle će pričati. Posle će rešavati svoje živote.

Sad će uživati u ovom početku.

Taj prozor i taj pogled - Alex Adam

Zašto je ispružio ruku tako da joj prekida pogled? pitala se. Zašto baš tako? Stajala je iza prozora i gledala, on je izašao na balkon. I samo je ispružio ruku ispred stakla, naglo, snažno, prosto je osetila pokret, ruku kao opomenu. I znala je da ni on neće ništa reći. A na toj njegovoj snažnoj ruci, bio je sat koji mu je kupila. Bila je tako sretna kad je birala poklone za njega, kad im se radovao, smejaao. A sad je baš tim poklonom - satom - opominje i prekida joj pogled.

On zna da ona stoji i gleda. Zna da ona upija sve što vidi. Oboje znaju, da ona može celu ulicu da opiše do najsitnijeg detalja, a da ne gleda niz nju. Pogled na zgrade, na drveće koje se u jesen boji toplim, raskošnim nijansama, na krošnje pod snegom kad se samo vidi njegov bleštavilo. Da ona pamti gužve, nizove automobila i prodavnice koje više nisu tu. Noći u kojima svetiljke jasno gore i zajedno s mesecom obasjavaju pogled, i one kad je sve mutno, a svetlost beživotna. Zna da je uživala da u rana jutra stane uz taj prozor i gleda izranjanje sunca i kako u punom krugu sija nad crkvom u daljini.

Eto i sad stoji i gleda u ovaj oblačni, topli, nedeljni dan i upija tu sivu sliku. Opet gleda i zamišlja, plovi. Htela je da pamti samo sliku s tog prozora, a sad njegova ruka stoji u njoj. Tako će stajati, zamrznut trenutak u njenom sećanju: siv trenutak i njegova ruka.

Danas ona odlazi i troši te poslednje momente u tom stanu na taj pogled. A on je ponovo došao, kaže kako bi joj pomogao da do lifta iznese dva kofera. Ali zbog toga, znaju oboje, nije morao doći. Ona još uvek oseća gorki ukus u ustima, grlu i želucu koji se pojavio kad je konačno izgovorio da je ne voli, ne voli je dovoljno i da odlazi, ali želi da bar ponekad dođe. Uh, kako je želela da pristane na to ponekad, na neko možda. Ali nije, znala je da ta oporost vodi ka tome da je pojede, da se postepeno raspadne. Ne! A ipak, možda. Zbog tog možda odlučila je da ona ode, a ne on.

I sad stoji spakovana, gleda kroz prozor i polako oseća kako joj se telo uvija, kao i vrat od slatke jeze koja prolazi niz kičmu samo od pogleda u tu ruku. Seća se i oseća kako je spuštao na nju dlanove raširenih prstiju, ponekad polako sve prateći njen pogled, ponekad naglo i snažno. A uvek tako potpuno.

Zašto je ispružio ruku tako da joj prekida pogled? Sad joj se čini da ta ruka nije ispružena kao opomena, nego da ju je ispružio kako bi joj pokazao – hej, vidi šta ostavljaš, vidi i mene ostavljaš.

Okreće se, uzima kofere i izlazi.

On će zaključati vrata.

Šemizet - A. Reindl

“Uštirkana šustikla na šemizetu. Obojene ogrlice odmaraju oko ogledala.”

“Mama, bre, šta pričaš? Zašto nisi doručkovala?”

“Milenina maska malko mrdnuta.”

“Mama, Milena ne stanuje više sa nama. Koliko puta da ti ponovim? Vratila se kod muža i odvela malu Jovanu. Sećaš se Jovane? Milenine plavooke bebe?”

“Snovi sećanjima srca slamaju.”

“Vidi, mama, ja sad moram na posao. Doći će tetka Vera za pola sata pa ćete onda vas dve do mile volje da se družite. Može opet i da te našminka, pa pravite pozorište koje toliko voliš.”

“Beži brzo, bliži se kraj. Draganu dragom dograđujem dugu.”

“Ćao, mama, vidimo se večeras.”

Milica je brzo zatvorila vrata od stana i sjurila se niz stepenice do lifta. Jeste da im je stan praktično na tavanu, ali ga nikad ne bi menjala ni za jedan drugi. Pogled sa krovne terase na Trg republike je nezamenljiv. Uostalom, tu su stanovali baka i deka. Mama je tu rođena. U takozvanoj *Palati Reuniona*. U njenoj sobi je još uvek stari dedin radni sto sa ladicama punim zavrtnja, eksera, matica, ključeva, raznih zvrčkica – u njihovom svetu bio je to kovčeg sa blagom.

I bakin šemizet. Tako je baka zvala toaletni stočić sa ogledalom. Mama je pred njim uvežbavala uloge, a ona opčinjeno gledala. Ponekad joj je bila lepša tu, u toj sobi i pred tim ogledalom, nego na velikoj sceni.

Tu je prvi put i primetila da se s mamom nešto dešava. Ređala je reči u nepovezane rečenice bez smisla. Prvo samo u sobi, pred ogledalom, a onda je sve češće govorila nemuštim jezikom i u drugim situacijama. Kao da je iskopavala parčiće zabijene po uglovima svesti nakon saznanja da je Dragan poginuo. Njen veliki, pametni, šarmantni i lepi dečak. Njen sin.

Milica i Milena su plakale danima. Srećom, mala Jovana je tražila svoje, pa im nije dozvolila da se potpuno prepuste očaju. A moralo se i na posao. Ali mama više nije bila Mama. Prestala je da glumi, skoro da nije izlazila iz stana. Sedela bi satima u Draganovoj sobi i prelistavala njegove knjige.

Kad je njena sestra Milena konačno ostavila muža, došla je da živi sa njima u stanu neko vreme. Smestila se u Draganovoj sobi. Mama je njegove stvari kao u magnovenju prebacila u šupu u dnu tavana. Izgledalo je da joj druženje sa Jovanom prija. Beba se mami smešila krupnim plavim očima nalik Draganovim.

Nije još ni kaput skinula u kancelariji kada joj je zazvonio mobilni.

“Tetka Vera, šta se desilo?”

“Odmah dođi! Vatrogasci su ovde, i hitna pomoć, a zvali su i policiju. Zatekla sam Darinku na tavanu kako se guši od dima, jedva sam je nekako izvukla. Izgleda da je zapalila onu gomilu kutija i starih knjiga u šupi. Sve je već buknilo kada sam stigla. Srećom, požar nije dopro do stana!”

“O, bože. Je l’ povređena?”

“Nije, ali nije dobro Milice. Moraš nešto što pre da učiniš, ona više ne sme da ostaje sama.”

Milica se jedva probila do ulaznih vrata. Čika Ljubinu ulicu zakrčila su kola hitne pomoći i vatrogasci koji su sa dugačkih merdevina polivali krov. I naravno, gomila okupljenog sveta koji pozorno prati dešavanje, da im slučajno nešto ne bi promaklo.

Dva bolničara u narandžastim uniformama izvode rasčupanu ženu u kaputu ispod kojeg vire nogavice pidžame i stopala u iscepanim papučama na štiklu.

“Mama, molim vas, pustite me, to mi je majka! Mama, šta si to uradila?”

“Uštirkana šustikla na šemizetu. Obojene ogrlice odmaraju oko ogledala. Draganu dragom sam izgradila dugu.”

“Mama, pogledaj me, molim te. Zašto si zapalila tavan?”

“U ogledalu odgovor odzvanja. Slušaj savesno shvatićeš sasvim.”

Muve - A. Reindl

Probudila sam se jutros rano. Oko 6. Kao da idem na posao. Jedino što je danas subota i uopšte ne moram da razmišljam o poslu. A ipak to činim.

Brišem tu misao.

Ležim pod Jacinim električnim ćebetom. Na nogama mi je najtoplije. Dvosed ne izgleda udobno, ali se na njemu lepo spava. Zidovi su okrečeni u vrišteće pink. Bože, kako neki ljudi vide stvari. I opet me takve stvari iznenade, mada sam rekla sebi da više neću da se iznenađujem. Nego ću, kao Ridiger Šahe, svemu govoriti „da“. Obraćam se ovim pink zidovima i govorim im „da“. Nadam se da je neko bio sretan u ovoj sobi. A onda pomislim, čak i da nije, Jaca je ovo sigurno dobro „očistila“ pre nego što je ušla. Ili odmah pošto je ušla.

Sa plafona spavaće sobe visi luster sa tri staklene lale. I između nekakvi štapići, kao cvetne drške, završavaju se staklenim bombicama. Koje valjda služe da dodatno reflektuju i pojačavaju svetlost. U mom registru, potpuni kič. Sigurno bi bio jedan od eksponata na izložbi kiča. Međutim, neko je ovaj luster birao. I želeo da baš ovaj luster visi baš u ovoj sobi.

Da li imamo pravo da osuđujemo što je neko nešto želeo? Bilo to kič ili ne. Iza njega je nečija želja, nečije vreme, nečije misli. Kako smemo da budemo tako bahati pa da osuđujemo?

Nešto razmišljam, možda bi svako dete, još dok je u osnovnoj školi, moglo da ima dodatno studijsko putovanje, svakog leta. Naravno, u Italiju. Da vidi slike, da vidi crkve, da vidi arhitekturu, da vidi kuće, skulpture, boje, na suncu. Da ga neko uhvati za ruku i da mu pokaže zlatni presek i kako su to *renesanci* radili.

Kao što je mene čika Mića, naš stari porodični prijatelj, vodio po Dubrovniku kad sam bila mala. Samostan Male braće, prva apoteka na Balkanu. Stradun. Duždeva palata. Crkva Sv. Vlaha. Pogledaj levo, vidi onaj prozor, a tamo

zabat, ono je presek lukova u prostoru. Ovo je visoka renesansa, takozvana cvetna. Kao mala Venecija.

I tako mi dođe ono putovanje po Italiji. Ne sećam se baš mnogo. Tek par slika. Stojimo na Trgu Sv. Petra i ne možemo da se pridružimo redu da uđemo unutra jer N. telefonira. Rešava predmete i sudije. Htela sam da budemo na odmoru, tražila njegovu pažnju, a on je potpisivao ugovore i davao pravne savete. I uopšte nisam imala utisak da je sa mnom.

Da se ne lažemo: pre nego što smo pošli na taj put, prvi duži i samostalni, bez deteta, tačno se sećam da sam sedela sa prijateljicama, pila kafu i postavila i sebi i njima pitanje „Šta ću ja sa njim tamo sama toliko dana? O čemu ćemo da pričamo?“

Ne sećam se tačno odgovora, ali sam skoro sigurna da je bilo nešto u stilu: ma, opusti se, uživaj, baš te briga za priču, videćeš toliko toga, itd. Takav odgovor bi bio i u njihovom i u mom stilu, ondašnjem.

Da li sam, u stvari, ja već tada znala da zajednice nema? Da li sam i ja sve vreme braka, nesvesno, prihvatila da zajednice nema? Zašto se onda ljutim sada, kada je potpuno jasno i javno da zajednice nema? Bilo je doduše para. Putovali smo.

Ne volim baš mnogo da kupujem, ali volim da putujem.

Nedavno sam poželela da opet odem u Italiju. Da prođem opet tu istu turu, da stvarno vidim i osetim mesta u kojima sam bila. Da se setim ljudi, lica, ulica, zgrada. Zašto to onda nisam videla? Ili, zašto sam zaboravila?

Da li bi mi neki psiholog rekao: “Na putovanju niste bili opuštteni. Očekivali ste od muža nešto što niste dobili. Bili ste razočarani, pa, pošto se niste dobro osećali, sve ste obrisali – komplet sećanja, sa slikama i vremenom.”

Često brkam taj put sa onim na Siciliju. Ne znam više gde je bilo neko mesto, grad, koji smo videli. Sve je bilo isto. Skoro potpuno obrisano.

Večera u Veroni. Toga se sećam. I neka nespretnost, pokušaj izražavanja osećanja. Bar ja tako volim to da vidim. Kao situaciju u kojoj je bilo osećanja, ali

smo bili nespretni da ih iskažemo. Zašto? Zato što je N. taj momenat prepričavao najčešće vezujući ga za činjenicu da je kuvarica izašla u jednom trenutku da nas pita kako nam se dopada riba. Iskaz ne uključuje osećanja. Mislim da je bila nespretnost. Nadam se da je bila nespretnost. Možda i nije bilo osećanja o kojima bi vredelo pričati.

N. nikad nije umeo da kaže bilo šta o svojim osećanjima. A ja sam onda to radila za oboje. I, naravno, pogrešila. Preterala. Ne-razumela.

A zašto sve vreme mislim da bi on pričao o osećanjima da je malo veštiji u tome, kada svakodnevno imam dokaz koliko je vešt sa rečima? Zašto poričem da znam zašto on ne priča o osećanjima? Zato što ih nema. Nije ih bilo ni tada.

Haleluja! Zašto ja nisam pričala o osećanjima? Zato što ih nije ni bilo. Da li sam ja osetila da je ljubav umrla? Da je nestao onaj neki prvobitni osećaj, kojeg se maglovito sećam i stalno ga nazivam ljubav. Nije to bila ljubav, rođena moja. To je bila želja da stvari funkcionišu. I jesu. Na površini. Dok nisam počela da se menjam. I da tražim više. Bolje.

Ali nisam dobila bolje. Izgubila sam. Šta? Kontrolu!

Otelo se kontroli kada sam saznala za Cecu. Šta sam, u stvari, tada saznala? Da nemam kontrolu. A mislila sam da je imam. To je bilo moje veliko razočarenje. Postalo je evidentno da nemam kontrolu! I to me je zbolelo. Izašlo je na svetlo dana da nemam kontrolu.

Da je oduvek radio tačno ono što je hteo. I kada je hteo. Bez obzira na bilo koga drugog. Kao samac u braku. Zanemarena žena i ćerka.

A zašto ja ne radim ono što hoću? Zato što ne znam šta hoću! Zato što se nikad nisam zaista zapitala šta hoću! Zašto sam htela taj brak? Ne sećam se. Ni osećaja, ni razmišljanja. Nisam ni razmišljala. Zahtev za brak, da, zahtev da budem venčana, je izleteo iz mojih usta. Nisam razmišljala. Tako sam htela. Zašto? Nemam pojma! Možda sam tada znala? Ne sećam se ni toga.

U šta se ovaj traktat pretvorio? Počela sam o muvama. A vidi gde sam stigla! Iz Jasenkine sobe, preko Italije, do dnevne sobe u Njegoševoj. Da li se i drugima dešava da im misli tako lutaju čudnim putevima?

Elem, muve se roje oko kičastog lustera. Lete levo-desno, bez nekog vidljivog reda, osim što mi izgleda da kao da lete u velikoj staklenoj kocki. Sa nevidljivim stranicama. Pa kad udare u stranicu-zid, odjednom menjaju smer. I stalno ih još ulazi. I sve lete oko lustera. Malo niže ili više, ali, sve su tu!

Da li su tako i žene letele oko N? Nesposobne da odu dalje, omađijane, nesposobne da same izađu iz kocke? Ili sam to bila samo ja? Pa, kad sam odjednom probila stakleni zid, shvatila sam da ima sveta i života i izvan staklene kocke?

Gledam ga juče na ručku u Manježu. Šta je to tako privlačno na njemu? Osedeo je. Zgodan nije odavno. Ima veliki stomak. Slušam ga dok priča. Malo nepovezano, misli mu lete, skače sa jednog na drugi lik iz priče. Kao i obično, teško ga je pratiti. Prestajem da slušam i samo ga gledam.

U jednom trenutku mi se učinilo da je osetio da ga više ne slušam. I njemu se na trenutak izgubio trag misli. Začutao je. A onda je, u oštroj krivini, promenio temu. Boli ga noga, ne može normalno da hoda, sredio je tetivu na fudbalu. Ne reagujem. Nije me briga. Menja temu jer vidi da nema reakcije. Brza promena kursa. Tome sam se uvek divila kod njega.

Sve je pripremio za dolazak u London. Opet ga samo gledam i tek, jedva, slušam. Slušam odjek njegovih reči kroz sunčev zrak u bašti Manježa. Ne reagujem. Nema reakcije. Ne interesuje me. Ja hoću bicikl. I dobila sam ga, posle sat vremena. A baš sam se danas nameračila na bicikl. Htela sam odmah da ga vozim kući. To će sada biti moje glavno prevozno sredstvo.

„Ajde, idemo.“

„Čekaj još malo. Baš je lepo ovako, sunce mi greje leđa. Jedino ako hoćeš da idemo po bicikl.“

„Pa, da, to sam smislio. Idemo po bicikl.“

Ne znam kako je odlučio. Šta ga je navelo da odluči? Nemam pojma. Samo je odjednom odlučio.

Da sam mu tražila 20,000 dinara u kešu za ratu kredita, ne bi mi dao. Ali mi je kupio bicikl za istu tu svotu novca.

Sinoć mi je trebalo sat vremena da stignem biciklom do Jace. Zadnjica mi je utrнула, ali mi je taj napor prijao.

A sad gledam muve - i dalje se roje oko kičastog lusteru. Kao žene oko N.

Da li znaju da je N. – bez prave vrednosti? Ne verujem. Kao što ni muve ne znaju da je luster kič. Nije ih ni briga. Zato lete kao bez glave.

One, kojima je važno da luster nije kič, nisu tu. One lete oko glave Nila na Pjaci Navona u Rimu i dive se vajararu koji je u kamen pretočio svoju dušu.

Dnevnik - Duška Dujaković

28.10.2018, London

Dobro jutro dnevniče,

Prošlo je tačno dvije godine od tog kobnog dana kad nas je Dejan napustio. Našu Nevenu i mene. Prva stranica ovog dnevnika, posvećena je njemu. Dejan je bio je na pogrešnom mjestu u pogrešno vrijeme.

Bio je to tmurni jesenjski dan, magla se spustila i Dejan je kao i svakog jutra žurio da stigne na vrijeme na voz. Bili smo se nešto sporečkali prijetodno več, sad kad razmislim zbog gluposti: opet je bio zaboravio da nam rezerviše let za Novu godinu za Beograd. Dosadilo mi je to, da ga stalno moram opominjati. Smješno stvarno. Ja sam to jutro odvela Nevenu u školu i uputila se ka poslu. Na putu do tamo zazvonio mi je telefon, zvali su iz bolnice i obavjestili da je Dejan doživio nesreću. Udario ga je automobil dok je prelazio cestu.

Tog dana, svijet mi se srušio. Sjećam se svakog detalja. Od ulaska u bolnicu, strepnje zbog operacije, dolaska roditelja i - trenutka kad su mi saopštili da je preminuo. Ostale dane, sedmice i mjeseci živjela sam kao duh. Sad kad pišem ove rečenice, iskreno i ne sjećam se kako sam preživjela. Evo, kaplju suze na papir. Ali one već odavno ne mogu da očiste dušu.

Pitanje gdje je tata, Nevena već godinu dana ne postavlja. Prihvatila je, ali nije razumijela. Ne mogu ni ja iskreno. Na pitanja drugih kako smo, šta ćemo, gdje ćemo i da li nam je teško odgovarala sam kao po protokolu. Podrške smo imali, hvala Bogu, ali i nepotrebnih savjeta i sažaljenja. Niko se nije našao da nas u stvari samo sasluša. Da izbacim to što mi je na srcu i duši. Svi samo postavljaju pitanja, neki da dobiju odgovore, a neki eto, da su pitali.

Dugo ovaj dnevnik već stoji netaknut u ladici. Mnogi su mi preporučivali da izbacim sve iz sebe, pretvorim misli i emocije u riječi na papiru. Zato sam ga kupila ali nisam imala potrebu da pišem.

Zašto sam ga baš danas izvadila?

Juče kad sam se vratila kući sa posla, ispred vrata me je dočekala neka žena. Nije mi bila poznata, a baš ona je zaslužna za moju sudbinu. Pitala me da li sam ja Ljiljana. Potvrdila sam joj. Oči su joj se napunile suzama, rekla je da hoće da mi se izvini. U prvo vrijeme nisam shvatila o čemu je riječ. Mucala je da tog dana ne zna šta se desilo, da je izgubila kontrolu nad autom, da želi da traži oprost od mene.

Ona je usmrtila Dejana. Taj dan mi se kao film ponovo odvijao pred očima. Dejan u hitnoj na jednom krevetu umire, a nju operišu. Nikad nisam željela sa njome da pričam o tome, iako je pokušavala mnogo puta da me kontaktira.

Jednostavno nisam mogla, previše su me tuga i bijes obuzeli.

Juče je ponovo stajala preda mnom. Tražila je oprost, da olakša dušu. Zamolila sam je da ode, da još nisam spremna da je saslušam niti da budem njena ispovedaonica. Ušla sam u kuću i zalupila vrata. Srećom, Nevena je noćila kod mojih roditelja. Oblile su me suze i cijelu noć oka nisam sklopila.

Stalno mi se ta riječ ispovedaonica vrtila po glavi.

Sjetila sam se tebe dnevniče. Kako do sada nisam nikome mogla ispričati svoje misli i osjećaje, evo biram tebe kao svoju ispovedaonicu. A ti da sve prihvatiš, ali ne odgovaraš. Biram tebe da ti napišem sve o sebi, da se ogolim. Tebe koji mi nećeš suditi niti davati savjete, bespotrebno zapitkivati a ipak to što mi pokažeš na papiru daće mi jasniju sliku i odgovor.

Šta ja zapravo tražim od tebe? Jako je ironično što me baš ona žena sinoć podstakla da budem iskrena prema sebi i potražim podršku. Tražim podršku, to mi je sad prošlo kroz glavu. Onu koja će da ćuti i da me sluša.

Sve izbaciti i ponovo sastaviti kao dobar puzzle.

Dnevniče (ispovedaonice): Vrijeme je da olakšam sebi bol za Dejanom, vrijeme je da počnem da se otvaram, vrijeme je da se suočim sa tim. A možda i sa tom ženom. Koliko je meni teško, toliko je i njoj. Vrijeme je za oproštaj i prevazilaženje bijesa.

Prvi korak si ti, drugi korak da se suočim sama sa sobom. Sa tugom, boli i strahom, a ostale korake vidjećemo kakvi će biti. Kad-tad ce doći i vrijeme za novi život, novi udisaj.

Dovoljno je za prvi upis.

Hvala ti što ćeš da budeš moja ispovedaonica, hvala ti što ćeš da čuvaš moje tajne.

Do pisanja.

Traganje - Jovana Ratkov

U sređenom stanu, na cvetnoj tapaciranoj fotelji, sedela je Koviljka i plakala. Ona teško podnosi samoću, a i četvrti muž ode.

Prazna flaša od rakije ležala je oborena na tepihu.

„Šta ću sada? Tek što se navikoh na njegovu kujnu. Pravio je škembiće prste da poližeš!“ kukala je ucveljena žena.

Onako neutešnoj, krenu joj voda na usta.

U tom trenutku zazvoni telefon.

„Živko, Živko! Javi se, gluvi!“ trgnu se Koviljka i seti da on više nije tu.

Sada će morati i na telefon da se javlja. Teško njoj.

„Draga, spremi nešto da se gricne, tu smo za desetak minuta, nećeš verovati koga sam srela“, čuo se piskav glas njene dugogodišnje prijateljice Zore koja se i dalje nije udala. Zora još čeka Cvetu, profesora francuskog, u kog će biti zaljubljena do kraja svog ovozemaljskog života. Bilo kako bilo, Zora se ubrzo pojavi na vratima sa debeljuškastim muškarcem, uredno podšišanim i dobro pofajtanim.

„Koki, srećo, prepoznaješ li ovog čoveka?“

Koviljka se izbeći. Na vratima je bio Rajko, njena ljubav iz srednje škole.

„Uđite, uđite! Taman ste stigli na kupus sa kolenicom“, ponudila ih je, ne rekavši da je to poslednji ručak koji pokojni Živko skuvao.

Posle nekoliko sati, vino je učinilo svoje. Zora hrče, a Koviljku Rajko miluje po kosi i ljubi u vrat.

Sa otškrinutog prozora dopire pesma uličnog svirača:

„Koliko si često mila

u samoći svojoj bila?

Kod drugoga tražiš nešto

što u tebi skriveno je vešto.”

Niko nije obratio pažnju na svirača.

U nekom trenutku Koviljka kleknu i reče: „Oženi me Rajko, biću ti verna žena, do smrti.“

Siroti Rajko, da je znao to što nije, pobegao bi glavom bez obzira, ali kolenica i vino su odradile svoje. Napunili su stomak gladnom čoveku i on se oseti kompletnim.

Ulični svirač je i dalje pevao, ali uzalud.

Ime na zamagljenom staklu - Ivana Stanojković

Samo hoću da znam kako si,
da li misliš na more u grudima jesenjih kiša.
Dok protiče libar snova kroz moje zamršene uvojke
krvi
koja pada pravo na tvoje prste i treperi.
Ma lažem, hoću da znam da li se vraćaš u ovom
ili narednom životu...
Da bar popijem svu rosu što ćuti iza žbuna iščekivanja, nadanja i
strahova.
Grizem onu istu kožu svoju
koju si ljubio,
Grizem da uklonim svaki trag
tvoje duše.
Izlazim tamo gde brod ne staje,
gde munja ne udara kroz krov pukotine na labavom užetu tišine
koja prašta sreću velikih i smelih prinova prepune ljudske mašte.
Od tebe ostaje samo sećanje da si nekad bio tu,
možda čak samo na ovom listu papira,
Kao lik iz bajke,
možda samo kao ime
na zamagljenom staklu.
Možda si bio tu,
a možda opet samo lažem svoje osete da bilo je...
Više ni sama ne znam ko me prati u krevet svaku noć
Prezir ili Sažaljenje...
Osećam toplinu tvojih ruku u svojim venama,
bližiš se desnoj pretkomori mog srca,
pluća su ionako odavno prešla na onu stranu žreba.

Cinično je što sam počela da uživam u plakanju

Ili mi je samo prešlo u naviku?

Ili možda ipak sažaljevam sudbinu svoju

za koju krivim istog onog

u koga ni sama ne verujem.

Vrijeme - Emina Gasal Radovanović

Vrijeme je kažu, relativan pojam, a jedina konstanta je promjena.

Vrijeme nam daje, vrijeme nam i uzima. Daje nam iskustvo, mudrost i lekciju. S druge strane, mislim da nam uzima mladost, bezbrižnost i naivnost. Djeca su naivna, jer nemaju životno iskustvo, ali su i iskrena jer su im manipulacija i skrivene agende, nepoznati pojmovi. Treba ostati čistog srca, a opet ne ispasti glup: to je danas umijeće. Lično, mnoge lekcije o naivnosti i manipulativnosti naučila sam tek kada sam se radi studija odselila u drugi grad. Traženje odgovarajućih cimera i suživot sa raznim profilima ljudi mnogo su mi pomogli da spoznam upravo gorenavedene stvari, ali i da upoznam sebe i svoje granice.

S vremenom, sve se mijenja; i ulice i lica, a naročito ljudi. Oni su posebno podložni pukotinama vremena. Danas želimo jedno, sutra nešto posve drugo. Često se zapitam, zašto se mijenjamo i to tako drastično? Zašto ne ostajemo pri jučerašnjem mišljenju i htijenjima? Šta je to što se u čovjeku promijeni, da se danas kune u tebe, a sutra te jedva pozdravi ili i ne pozdravi? Znam da se ponavljam, ali opet s vremenom sam shvatila da ljudi nisu crno-bijeli i da postoji bezbroj nijansi sive u svačijem karakteru. Ipak, kako ćete neku osobu doživjeti i percipirati itekako zavisi od okolnosti pod kojima se upoznate i započnete saradnju, bilo profesionalnu bilo privatnu.

Teško je s ljudima, kažu. Ma, teško je i sam sa sobom ako ne postavite jasne granice i direktno ne kažete: „Odjebi ba“, ili malo uglađenije, ipak: neću i ne želim. Bez grižnje savjesti i pravdanja. Imam pravo ne javiti se na telefon, kad me zoveš; imam pravo ne pročitati poruku ili mail, čim mi ih pošalješ.

Zašto? Zato što ne želim i neću. Zato što cijenim sebe i svoje vrijeme. Zato što želim da i ti cijeniš mene i moje vrijeme (sa porodicom, sa prijateljima, vikendom i van radnog vremena). Nisam ti rob, i ne posjeduješ me.

Izazov je to: biti uspješan a ostati svoj.

Biti i otac i majka i ćerka i sin i brat i sestra, a opet biti svoj.

Pronaći mir u glavi nikad nije kasno, početi slijediti stazu srca isto nikad nije kasno.

Samo treba naći vrijeme za to.

Baka - Jelena Richardson

„Baka je umrla danas, sahrana je u sredu“, rekao je otac preko telefona.

„Dolazim“, rekla sam bunovna.

Nisam bila spremna da se oprostim od bake. I uopšte kako se opraštaš od osobe koju voliš? Kako objasniš sebi da je nikada više nećeš videti, dodirnuti, zabiti nosić u njen zagrljaj i osetiti miris njene kože?

Kako?

Bila je noć kad sam stigla u bakinu kuću. Niko nije čuo da sam došla. Na vrhovima prstiju ušunjala sam se u njenu sobu i sela pred ogledalo. Sklopila sam oči pokušavajući da po prašnjavim ćoškovima uma dozovem bezbrižne dane provedene s njom.

„Sofija, dete, gde si?“, čula sam njen glas iz kuhinje.

Krenula bi da me traži po kući, a onda se dosetila da proveri i spavaću sobu. Stajala bih tamo, na prstima, ispred ogledala, onako mala, u beloju potkošulji, lica umrljanog crvenim karminom, igrajući se sa nakitom. Kristalne minđuše sam volela više od svega.

„Sofija, pobogu, dete, znaš da ne volim kada mi preturaš po stvarima!“, rekla bi brižno.

„Zašto, kada imaš tako lepe minđuše?“, pitala bih naivno.

Nasmešila bi se i tiho rekla: „Jednoga dana biće tvoje...“

Godine su prolazile, a ja sam letnje raspuste provodila sa njom. Volela sam ta naša leta. Bila su puna nekakve magije. Svašta bismo radile: od pentranja po drveću do kuvanja pekmeza. Sve mi je dopuštala, osim ulaska u njenu sobu. To je bio njeno carstvo prepuno tajni. Sećam se snažnog mirisa lavande i sunca koje se probijalo kroz teške brokatne zavese.

Baka bi sela ispred ogledala, zatvorila oči na trenutak, i nestala u nekom drugom, svom svetu.

A ja bih sve to videla kroz odškrinuta vrata koja nisu mogla da se zatvore do kraja.

Jednog dana, rešila sam da kročim u taj njen svet. Iskoristila sam priliku dok je na tremu razgovarala sa komšinicom. Znala sam da će se, po običaju, raspričati.

Lagano, na vrhovima prstiju, ušla sam u njenu sobu. Pored ogledala stajala je kutija sa nakitom i bakinim omiljenim mindušama, koje je nosila samo u posebnim prilikama. Rukom sam prošla po prekrivaču i na postelji ugledala još jednu manju kutiju. Srce mi je brže zakucalo. Da li da je otvorim? Da, ne, ne, da... Ruke su same krenule. I pre nego što sam stigla da odlučim, znajući da je to što radim pogrešno, kutija je bila otvorena.

Na crno-beljoj fotografiji, u dugoj čipkanoj haljini, sa crnom maskom koja joj je skrivala gornji deo lica, osmehivala se lepa, mlada žena. Prepoznala sam minduše. Baku nikada nisam videla tako srećnu. Iza crne maske, oči su joj se smešile. Pored nje je stajao muškarac, visok, crn, sa kosim ožiljkom iznad levog oka. To nije bio deda. Ispod fotografije u kutiji je bila crna maska. Shvativši da sam predaleko otišla u iskopavanju bakine prošlosti, zatvorila sam kutiju i otrčala u dvorište.

Nikome nisam pričala o bakinoj kutiji. Rešila sam da to ostane tajna, naša tajna za koju ni baka nije znala da je znam.

„Sofija, jesi li dobro? Hajde da spavaš. Sutra nas očekuje dug dan“, rekao je tata i blago me dodirnuo.

„Naravno, evo sad ću ja“, slagah u sekundi. Nisam bila spremna da se oprostim od bake. Legla sam u njenu postelju, zaronila glavu u jastuk tragajući za njenim mirisom, iščekujući njen glas iz kuhinje.

Sutra ujutru, pre sahrane, stala sam ispred ogledala i stavila njene omiljene minduše.

Pomislih, šta bi se desilo kad bi me videla kako preturam po njenom nakitu? Znam, rekla bi: „Dušo, tvoje su.“

Na izlazu iz sobe spazih crnu masku, obešenu pored ogledala. Maska koju sam pre mnogo godina pronašla u kutiji sada je visila na zidu. Dozivala me je, velika bakina tajna.

Ostavila sam sve iza sebe i krenula.

Posle sahrane, sela sam na klupu nedaleko od njenog groba. Bio mi je potreban mir da saberem misli.

Stariji čovek se laganim korakom približavao bakinoj humci sa buketom lavande u ruci. Nagnuo se ka nabacanoj zemlji i činilo se kao da razgovara s njom. Prišla sam mu i upitala:

„Izvinite, da li ste možda poznavali moju baku?“

Okrenuo se ka meni - u tom trenutku spazih ožiljak iznad levog oka.

Odgovorio mi je: „Da, nekada davno.“